

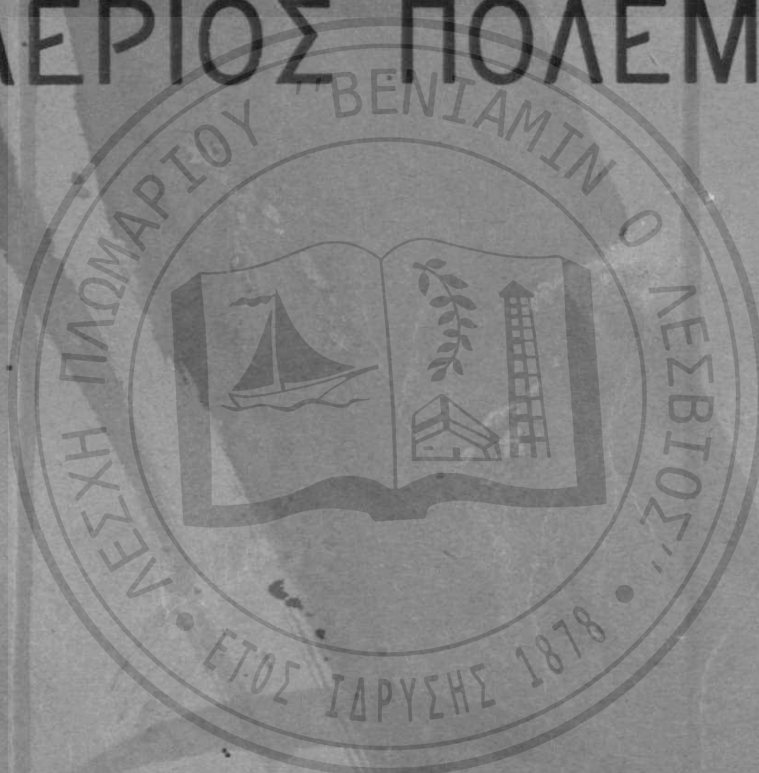
0

Στρατηγού ΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀνωτ. Διοικ. Ἀντιαεροπορικῆς Ἀμύνης τῆς Χώρας

1/3^α 158

ΕΝΑΕΡΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ·
ΑΘΗΝΑΙ
1938 ·

Στρατηγού ΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀνωτ. Διοικ. Ἀντιαεροπορικῆς Ἀμύνης τῆς Χώρας

958

ΕΝΑΕΡΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ
ΑΘΗΝΑΙ
1938

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- I ΟΙ ΑΠΟ ΤΟΥ ΑΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΙ (μετά βραχείαν
έξιστόρησιν τῶν Πολεμικῶν μέσων καὶ τῆς Ἀεροπορίας)
- II Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΜΑΧΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ
- III ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΦΥΓΙΩΝ
- IV ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΕΚ ΤΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ. ΠΕΡΙ
ΠΡΟΣΩΠΙΔΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΜΕΣΩΝ ΠΡΟΣΤΑ-
ΣΙΑΣ

Τέσσαρες ὁμιλίαι μεταδοθεῖσαι διὰ τοῦ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
καὶ προλογίσασαι τὴν σειρὰν τῶν ὑπὸ
τῆς ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑ-
ΔΟΣ ὁργανωθεῖσων Ἑκπαιδευτικῶν Δια-
λέξεων διὰ τὸ Προσωπικὸν αὐτῆς.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΡΩΤΗ

31 'Ιουλίου 1938

«Πόλεμος ἐστὶ ἡ αἱματηρὰ σύρραξις δύο ἢ περισσοτέρων ἀντιπάλων Λαῶν, καθ' ἣν ἕκαστος ἐπιζητεῖ νὰ καταστρέψῃ ἢ νὰ ἐξασθενήσῃ τὸν ἕτερον καὶ εἰς σημεῖον ὥστε νὰ μὴ δύναται οὗτος νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἀντίστασιν καὶ μὲ τὸν σκοπὸν ὅπως τελικῶς ἐπιβάλῃ ἐπ' αὐτοῦ τὰς θελήσεις του».

Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην ἤρξατο ὁ πόλεμος ἀναφαινόμενος ἀφ' ἧς ἐποχῆς καὶ ὁ σχηματισμὸς ἐθνότητων καὶ Κρατῶν αὐθυπάρκτων.

Ὡς πρῶτα πολεμικὰ μέσα οἱ ἄνθρωποι, ἐκτὸς τῆς φυσικῆς αὐτῶν ἱκανότητος καὶ ρώμης μετεχειρίσθησαν καὶ διάφορα ἄλλα πρόχειρα μέσα καὶ ὥς ταῦτα παρείχοντο ὑπὸ τῆς φύσεως.

Τὰ μέσα ταῦτα διὰ βαθμιαίας κατεργασίας καὶ ἀναλόγως τῆς κτωμένης πείρας καὶ τῆς προόδου τοῦ ἐν ἀγρίᾳ καὶ βαρβάρῳ καταστάσει εὕρισκομένου ἀνθρώπου, ἀπετέλεσαν τὰ πρῶτα ὄπλα τούτου.

Ταῦτα διὰ τῆς διαρκοῦς ἐξελίξεως καὶ τελειοποιήσεώς των καὶ ἀναλόγως τῶν ἐκάστοτε ὕλῶν καὶ μεθόδων κατασκευῆς των καὶ ἰδίως ἀναλόγως τῆς προόδου βραδύτερον τῆς βιομηχανίας τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ χάλυθος, ἔφθασαν εἰς τὰ γνωστὰ ἐπιθετικὰ καὶ ἀμυντικὰ ὄπλα τοῦ μεσαίωνος.

Ἡ ἐφεύρεσις τῆς πυρίτιδος καὶ ἡ χρησιμοποίησις ταύτης ὥς μέσου βλητικοῦ, ἐπέφερε πλήρη ἀνατροπὴν εἰς τὴν μέχρι τότε ἐξέλιξιν τῶν ὅπλων, διὰ τῆς δημιουργίας τῶν πυροβόλων ὅπλων. Τὰ πρὸ αὐτῆς ἀμυντικὰ ὅπλα, ὥς καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἀγχεμάχων, ἀπεκλείσθησαν ἐκ τοῦ ὀπλισμοῦ τῶν πολεμιστῶν, λόγῳ τῆς ἰσχύος καὶ τοῦ βεληνεκοῦς τῶν πυροβόλων ὅπλων.

Τὰ πυροβόλα ὅπλα χρησιμοποιηθέντα ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὥς ἐμπροσθογεμῇ καὶ μὲ σύστημα πυροδοτήσεως ἀτελὲς καὶ βλήματα σφαιρικά, τελειοποιούμενα συνεχῶς, χάρις εἰς τὰς καταπληκτικὰς προόδους τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς βλητικῆς, ἐξήχθησαν, κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ ἰδίως κατὰ τὸ διαρρεῦσαν χρονικὸν διάστημα τοῦ παρόντος, εἰς τέλεια βλητικὰ μηχανήματα.

Καὶ οὕτω ἀπὸ τὰ ρόπαλα καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ζώων καὶ τὰς ξυλίνους λόγχας τοῦ ἀρχεγόνου ἀνθρώπου, ἐφθάσαμεν εἰς τὰ γνωστὰ εἰς ὅλους σημερινὰ ὅπλα, πολυβόλα, πυροβόλα, καὶ λοιπὰ πολεμικὰ μηχανήματα καὶ τῶν ὁποίων ἡ τελειότης καὶ ἰσχὺς καταπλήσσει τὸν ἀνθρώπινον νοῦν, ἐνῶ συγχρόνως ἡ ἐξέλιξις τούτων καὶ ἡ αὔξησις τῆς καταστρεπτικῆς τῶν ἰσχύος δὲν σταματᾷ οὐδὲ ἐπὶ στιγμὴν.

Ἀλλὰ πάντα τὰ ὅπλα ταῦτα, ὅσονδῆποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ καταστοῦν ἰσχυρά, ὑπόκεινται πάντοτε εἰς ἓνα περιορισμόν. Τὸν περιορισμόν τῆς μέχρις ἑνὸς ὀρίου ἀκτίνος ἐνεργείας τούτων καὶ τὸ ὁποῖον ὄριον ὅσονδῆποτε καὶ ἂν αὐξηθῇ παραμένει πάν-

τοτε μικρόν. Ἐπὶ πλέον ὑφίστανται καὶ τὴν δουλείαν τοῦ ἐδάφους, τῶν ἀνωμαλιῶν καὶ ἐμποδίων τούτου, ὄντα ὑποχρεωμένα νὰ πορεύωνται καὶ νὰ δρῶσι προσκολλόμενα ἐπ' αὐτοῦ.

Ἀλλὰ εἰς τὰ ὄπλα ταῦτα προσετέθη ἤδη ἕν νέον ὄπλον, τὸ ὄπλον τοῦ ἀέρος, τὸ ἀεροπλάνον, τὸ ὁποῖον οὔτε περιορισμοὺς, ὡς πρὸς τὴν ἀκτῖνα τῶν πιθανῶν πολεμικῶν ἐνεργειῶν του, οὔτε ἐμπόδια ὡς πρὸς τὴν πορείαν του γνωρίζει.

Ἡ κατάκτησις τοῦ ἀέρος ὑπῆρξε προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου χρονολογουμένη ἀπὸ τοῦ μυθικοῦ Ἰκάρου.

Αὕτη ἀπετέλεσεν ὄνειρον, τὸ ὁποῖον ἀνέκαθεν ἐθασάνιζε τὸν ἀνθρώπινον νοῦν καὶ τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν ἐπραγματοποιεῖτο παρὰ μόνον εἰς τὴν φαντασίαν τῶν ποιητῶν, καὶ εἰς τὰ φανταστικά ἐναέρια ταξείδια τῶν μυθιστοριογράφων.

Τέλος κατὰ τὸ 1782 ἐφευρέθη ὑπὸ τῶν Ἀδελφῶν Μογκολφιέρων τὸ ἀερόστατον καὶ τοῦ ὁποίου ἡ συνεχὴς ἐξέλιξις καὶ τελειοποιήσις ἔφθασεν εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν σημερινῶν πελωρίων πηδαλιουχομένων ἀεροπλοίων.

Τὸ ἀερόστατον, τοῦ ὁποίου ἡ ἀνύψωσις ὀφείλεται εἰς τὴν ἀρχὴν «τῆς ἀνυψώσεως τῶν ἐλαφροτέρων τοῦ ἀέρος σωμάτων», ἀπετέλεσε τὴν πρώτην λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς ἐναερίου πτήσεως.

Τὴν δευτέραν καὶ σπουδαιότεραν λύσιν τούτου, ἀπετέλεσε τὸ ἀεροπλάνον, ἥτοι μηχανὴ βαρυτέρα τοῦ ἀέρος καὶ ἡ ὁποία βασιζέται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς «πτήσεως τῶν πτηνῶν».

Ἡ προσπάθεια τῆς πτήσεως διὰ μηχανῆς βαρυτέρας τοῦ ἀέρος ἐνετάθη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ μόλις κατὰ τὸ 1900 οἱ Ἀμερικανοὶ Ἀδελφοὶ Ράϊτ κατώρθωσαν νὰ παρουσιάσουν ἐνδιαφερούσας πτήσεις δι' ἐνὸς ἀεροπλάνου ἀτελοῦς καὶ ἄνευ κινητήρος καὶ ἔχοντος ἀνάγκην εἰδικῆς ἐκσφενδονίσεως.

Τὸ πρωτόγονον τοῦτο ἀεροπλάνον βελτιωθὲν ἀκολουθῶς παρὰ τῶν ἰδίων Ἀδελφῶν Ράϊτ, ἀπέτελεσε τὴν βάσιν κατασκευῆς τελειότερων ἀεροπλάνων παρ' ἄλλων καὶ ἰδίως τοῦ Ἑρρίκου Φαρμὰν καὶ Λουδοβίκου Μπλεριό. Οὗτοι ἐξετέλεσαν διὰ τῶν ἀεροπλάνων των ἀξιολόγους πτήσεις κατὰ τὸ 1908 καὶ μὲ ταχύτητα περίπου 80 χλμ. τὴν ὥραν.

Ἀλλὰ τὸ γεγονός τὸ ὁποῖον ἐσημείωσε σταθμὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀεροπλοΐας, εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ Μπλεριό, κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1909, διάθασις τοῦ στενοῦ τῆς Μάγχης.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ Ἀεροπλοΐα εἰσῆρχετο πλέον εἰς τὸ στάδιον τῆς χρησιμότητος αὐτῆς καὶ τὸ προαιώνιον ὄνειρον τῆς κατακτήσεως τοῦ ἀέρος ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐγένετο ἐπὶ τέλους πραγματικότης.

Ἐκτοτε τὸ ἀεροπλάνον καὶ ἰδίως κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ μεγάλου πολέμου καὶ ἔτι περισσότερον μετ' αὐτόν, ἐξειλίχθη ἀλματωδῶς φθάσαν εἰς τὸ σημερινὸν γιγάντιον ἀεροπλάνον μετὰ τριῶν ἢ καὶ περισσοτέρων κινητήρων, διανῦον τεραστίας ἀποστάσεις, μὲ τακτικὴν ταχύτητα 200—250 χλμ.

τὴν ὥραν καὶ δυνάμενον νὰ φέρῃ πολλοὺς συγχρόνως ἐπιβάτας.

Καὶ ταῦτα τὰ ὀλίγα ὅσον ἀφορᾷ τὸ μέγα κατόρθωμα τοῦ ἀνθρώπου τῆς κατακτήσεως τοῦ ἀέρος, πρῶτον διὰ τοῦ ἀεροστάτου καὶ ἀκολουθῶς καὶ κυρίως διὰ τοῦ ἀεροπλάνου.

Καὶ ἤδη ἄς ἐξετάσωμεν τὸ ἀεροπλάνον ὡς μέσον πολεμικόν.

Πρώτη ἐν πολέμῳ χρησιμοποίησις τοῦ ἀεροπλάνου ἐγένετο ὑπὸ Ἑλλήνων Ἀεροπόρων κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους, καίτοι τοῦτο ἐπαρουσίαζεν ἀκόμη μεγάλας ἀτελείας. Δι' αὐτὸ καὶ ἡ ὅλη δρᾶσις τούτου περιορίσθη εἰς ὀλίγας μόνον καὶ περιορισμένας ἀναγνωρίσεις τοῦ ἐχθροῦ κατὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἄνωθεν τῶν Δαρδανελλίων.

Παρόμοιαι ἀναγνωρίσεις ἐσημειώθησαν καὶ κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀδριανουπόλεως ὑπὸ τοῦ Βουλγαρικοῦ Στρατοῦ, ὡς καὶ ὑπὸ Τούρκων ἀεροπόρων ἄνωθεν τῶν Βουλγαρικῶν γραμμῶν τῆς Τσατάλτζης καὶ Σέρβων κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Σκόδρας.

Κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἡ Ἀεροπορία ἐν ἀρχῇ περιορίζετο εἰς ἀναγνωρίσεις καὶ ἐρεῦνας στρατηγικάς, ἀκολουθῶς, τελειοποιουμένων ἐν τῷ μεταξὺ καὶ τῶν ἀεροπλάνων, ἡ δρᾶσις αὐτῆς ἐπεξετάθη καὶ εἰς ἄλλας ἀποστολάς: Τὴν λήψιν φωτογραφιῶν, τὴν παρατήρησιν καὶ τὸν κανονισμόν τῆς βολῆς πυροβολικοῦ, τὸν σύνδεσμον μεταξὺ τῶν διαφόρων ὅπλων καὶ τῶν διοικήσεων τούτων,

τὸν βομβαρδισμόν, τὸν ἐναέριον ἀγῶνα, καὶ τὴν ἐκτέλεσιν πυρῶν διὰ πολυβόλων ἐπὶ ἐπιγείων στόχων.

Μεταπολεμικῶς καὶ ἰδίως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἀεροπλάνου, ὡς πολεμικοῦ ὄπλου, ὑπῆρξε μεγίστη.

Αἱ πτητικαὶ δυνατότητες τούτου ηὐξήθησαν σημαντικώτατα.

Ἡ βελτίωσις τῶν ὀργάνων τῆς ἐναερίου πλεύσεως καὶ τῶν ἀντιστοίχων ἐπιγείων ὀργανώσεων, ἐπιτρέπει τὴν τυφλὴν πτήσιν, εἴτε κατὰ τὰς νύκτας, εἴτε καὶ ἐν ὥρᾳ κακοκαιρίας.

Νέα ὄργανα σκοπεύσεως καὶ ἀφέσεως τῶν βομβῶν ἐβελτίωσαν κατὰ πολὺ τὴν εὐστοχίαν τῶν βομβαρδισμῶν.

Ἐὰν συγκρίνωμεν τὰς ἐπιδόσεις, ἥτοι ταχύτητα, ὕψος, ἀκτῖνα ἐνεργείας καὶ φορτίον βάρους, τοῦ σημερινοῦ βομβαρδιστικοῦ ἀεροπλάνου, μὲ τὰς ἐπιδόσεις τοῦ βομβαρδιστικοῦ ἀεροπλάνου τοῦ μεγάλου πολέμου, θὰ ἴδωμεν ὅτι ὑπάρχει μεγάλη ἢ καὶ μεγίστη διαφορὰ μεταξὺ τούτων.

Ἐξακολουθεῖ ἐξ ἄλλου ἡ κατασκευὴ νέων τύπων, τῶν ὁποίων αἱ ἐπιδόσεις ὁλοὲν καὶ αὐξάνουν.

Ἡ ἀκτὶς ἐνεργείας οὐ μόνον τῶν ἐλαφρῶν βομβαρδιστικῶν ἀεροπλάνων, ἀλλὰ καὶ τῶν βαρέων τοιούτων, ηὐξήθη τοσοῦτον, ὥστε νὰ ἐπιτρέπη τὴν ἐναέριον προσβολὴν οἰουδήποτε σημείου καὶ τοῦ πλέον ἐκτεταμένου Κράτους τῆς Εὐρώπης παρ' οἰουδήποτε ἐκ τῶν γειτόνων του.

Εἰς τὸ μέλλον δεόν νὰ ὑπολογίζωμεν ὅτι θὰ ἐκτελῶνται αἱ ἀερεπιθέσεις εἰς οἰανδήποτε στιγμήν

τῆς ἡμέρας ἢ τῆς νυκτὸς καὶ σχεδὸν ὑπὸ οἰανδή-
ποτε καιρικὴν κατάστασιν.

Οἱ ἀπὸ τοῦ ἀέρος κίνδυνοι. — Αἱ πτητικαὶ καὶ
καταστρεπτικαὶ δυνατότητες τῆς σημερινῆς ἀερο-
πορίας, αἱ ὁποῖαι, ὥς εἵπομεν, συνεχῶς βαίνουνσιν
αὐξανόμεναι καὶ ἰδίως ἡ μεγίστη ἀκτὶς ἐνεργείας
ταύτης, μετέβαλον τοὺς ἄλλοτε στρατιωτικοὺς καὶ
μετωπικοὺς πολέμους εἰς πολέμους ὀλοκληρωτι-
κοὺς. Ἐκαστος τῶν ἐμπολέμων δύναται νὰ πλήξη
διὰ τοῦ ὄπλου τοῦ ἀέρος τόσον τὰς ἐν τῷ μετώπῳ
ἐνόπλους δυνάμεις τοῦ ἀντιπάλου του ὅσον καὶ
πάσας τὰς στρατιωτικὰς, παραγωγικὰς καὶ λοι-
πὰς δυνάμεις τούτου, ὅπουδὴποτε καὶ ἂν εὐρίσκων-
ται ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας του καὶ κατὰ προ-
τίμησιν ἐκείνας τῶν ὁποίων ἡ σημασία, ἀναλόγως
τῶν διαφόρων σταδίων καὶ φάσεων τοῦ ἀγῶνος,
κρίνεται ἐκάστοτε σπουδαιότερα.

Θὰ ἐπιδιώξη καὶ μάλιστα ἅμα τῇ ἐνάρξει τοῦ
πολέμου ἢ καὶ πρὸ αὐτῆς, νὰ καταστρέψῃ διὰ τῆς
ἀεροπορίας αὐτοῦ τὰς στρατιωτικὰς καὶ ἀεροπο-
ρικὰς ἐγκαταστάσεις τοῦ ἀντιπάλου, νὰ παρεμπο-
δίσῃ τὴν μετακίνησιν καὶ τὴν συγκέντρωσιν τῶν
στρατευμάτων του, νὰ καταστρέψῃ τὰ σπουδαιό-
τερα κέντρα ἐργασίας καὶ παραγωγῆς, ὅπως στα-
ματήσῃ ἢ μειώσῃ τὴν παραγωγὴν τῶν μέσων δι-
εξαγωγῆς τοῦ πολέμου, νὰ πλήξῃ τὴν οἰκονομικὴν
ζωὴν τούτου, νὰ καταρρίψῃ τὸ ἠθικὸν τοῦ ἀμάρχου
πληθυσμοῦ του, βομβαρδίζων σφοδρῶς τὰ μεγαλύ-
τερα κατωκημένα κέντρα καὶ τέλος νὰ δαμάσῃ τὴν

ψυχικὴν ἀντοχὴν καὶ νὰ κάμψη τὴν ἱκανότητα τοῦ-
του πρὸς ἀντίστασιν.

Συνεπῶς ἡ Ἀεροπορία ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ
ἐπιφέρῃ καίρια τραύματα εἰς τὴν ὑλικὴν ἰσχὺν τῆς
ἀντιπάλου χώρας καὶ εἰς τὸ ψυχικὸν σθένος τοῦ
λαοῦ αὐτῆς πρὸς συνέχισιν τοῦ πολέμου, κάμπτουςα
κατ' ἀκολουθίαν καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἀντοχὴν τοῦ
στρατιωτικοῦ μετώπου, τοῦ ὁποίου αἱ ὑλικάι καὶ
ἠθικάι βάσεις εὐρίσκονται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς.

Ὡς μέσον ἐνεργείας τὸ ἀεροπλάνον χρησιμο-
ποιεῖ κυρίως βόμβας, αἱ ὁποῖαι, ἀναλόγως τῆς κα-
τασκευῆς των καὶ τῶν ἐπιδιωκομένων ὑπ' αὐτῶν
ἀποτελεσμάτων, διακρίνονται εἰς ἐκρηκτικὰς, ἐμ-
πρηστικὰς καὶ τοξικὰς.

Αἱ ἐκρηκτικαὶ ἐνεργοῦν, διὰ τῶν θραυσμάτων
των καὶ τῶν συντριμμάτων τῶν διαφόρων στόχων,
ὥς καὶ διὰ τῆς ἰσχυροτάτης καὶ βιαίας μετατοπί-
σεως τοῦ ἀέρος συνεπεῖα τῆς ἐκρήξεώς των.

Αἱ ἐμπρηστικαὶ ἐνεργοῦν διὰ τῆς δημιουργίας
πυρκαϊῶν καὶ αἱ τοξικαὶ ἐνεργοῦν διὰ τῶν χημι-
κῶν δηλητηριωδῶν οὐσιῶν, τὰς ὁποίας περιέχουν
καὶ αἱ ὁποῖαι, ἀναλόγως τῆς χημικῆς συνθέσεώς
των, ἐπιφέρουν καὶ ἀναλόγους βλάβας ἐπὶ τοῦ ἀν-
θρώπου, ὥς καὶ ἐπὶ παντὸς ἄλλου ζωικοῦ
ὀργανισμοῦ.

Αἱ οὐσίαι αὗται, εὐρίσκόμεναι κατ' ἀρχὴν ἐν
ὕγρῳ ἢ στερεῳ καταστάσει κατὰ τὴν ἐκρηξιν τῶν
βομβῶν, διασκορπίζονται ὑπὸ μορφήν λεπτοτάτων
σταγονιδίων ἢ ὑπερμικροσκοπικῆς κόνεως. Αὗται
καλοῦνται καὶ «πολεμικὰ ἀέρια» ἢ καὶ ἀπλῶς «ἀέ-

ρια», ἡ δὲ διὰ τούτων ἐνέργεια «Χημικὸς Πόλεμος» ἢ καὶ εἰδικώτερον «Ἐναέριος Χημικὸς ἢ Ἀεροχημικὸς Πόλεμος» ὅταν αὕτη διεξάγεται ἀπὸ τοῦ ἀέρος.

Αἱ περισσότερον καταστρεπτικαὶ ἐκ τῶν βομβῶν εἶναι αἱ ἐκρηκτικαί, λόγῳ τῆς μεγάλης ἰσχύος καὶ καταστρεπτικῆς δυνάμεως τούτων καὶ ἰδίως τῶν τοῦ μεγάλου βάρους, δυναμένου νὰ φθάσῃ καὶ μέχρι 2.000 χιλιογράμμων.

Τοιούτων ὅμως βομβῶν μεγάλου βάρους σπανίως θέλει γίνεῃ χρήσις καὶ μόνον κατὰ στόχων ἐξαιρετικῆς σημασίας, λόγῳ τοῦ ἐλαχίστου ἀριθμοῦ τούτων, ὃν δύναται νὰ μεταφέρῃ τὸ ἀεροπλάνον.

Συμφερώτερον διὰ τὸν ἐπιτιθέμενον εἶναι νὰ κάμῃ χρῆσιν βομβῶν μικροτέρου βάρους, ἔλαττον τῶν 300 χιλγ. καὶ αἱ ὁποῖαι ριπτόμεναι ἐπὶ κατωκημένων κέντρων ἢ καὶ ἄλλων εὐπαθῶν στόχων ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ προκαλέσουν σημαντικὰς ζημίας.

Ὁ ἐκ τῶν ἐμπρηστικῶν βομβῶν κίνδυνος ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν στόχων, ἐπὶ τῶν ὁποίων αὗται θὰ πέσουν. Ἐὰν οἱ στόχοι εἶναι εὐφλεκτοὶ ἢ ἐπιδεκτικοὶ ἀναφλέξεως ἐπὶ τοσοῦτον καὶ ὁ κίνδυνος εἶναι μέγας. Καθίσταται δὲ οὗτος μικρότερος ἢ καὶ μηδαμινός, ἐφ' ὅσον οἱ στόχοι συνίστανται ἐξ ὑλῶν δυσφλέκτων ἢ ἀφλέκτων.

Ὁ κίνδυνος ἐκ τῶν πολεμικῶν ἀερίων ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν μέτρων προστασίας καὶ ἀμύνης κατ' αὐτῶν.

“Όταν τὸ πρῶτον κατ’ Ἀπρίλιον τοῦ 1915 ἐγένετο χρήσις τούτων αἰφνιδιαστικῶς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, οἱ Σύμμαχοι εὐρεθέντες ἄνευ οὐδενὸς μέτρου προστασίας καὶ ἀμύνης, ὑπέστησαν σοβαρὰς ἀπωλείας. Τὰ δὲ τμήματα, ἅτινα ἐδέχθησαν τὴν αἰφνιδιαστικὴν καὶ ἄγνωστον αὐτὴν ἐπίθεσιν, ἀπολέσαντα τὸ ἠθικόν των, σχεδὸν διελύθησαν.

Ἀκολουθῶς ὁμως ὀργανωθείσης ὑπὸ τῶν ἐμπολέμων τῆς ἀμύνης καὶ τοῦ νέου τούτου ὅπλου, εἰς μεταγενεστέρας καὶ εὐρυτέρας ἐκτάσεως ἐπιθέσεις διὰ πολεμικῶν ἀερίων, αἱ ἀπώλειαι ἡλαττώθησαν τὰ μέγιστα, τὸ δὲ ἠθικόν τῶν στρατιωτῶν διετηρεῖτο ἄκμαϊον.

Ἡ κατὰ τὸν Παγκόσμιον πόλεμον χρησιμοποίησις δηλητηριωδῶν οὐσιῶν δὲν εἶναι ἡ πρώτη. Ἀνεκαθεν ὑπῆρξεν ἡ ιδέα καὶ ἡ προσπάθεια εἰς τὸν ἄνθρωπον χρησιμοποίησεως τοιούτων οὐσιῶν κατὰ τοὺς πολέμους.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πελοποννησιακοῦ Πολέμου ἀναφέρονται ἱστορικῶς τοιαῦτα περιστατικὰ χρησιμοποίησεως ἢ ἀποπείρας χρησιμοποίησεως διαφόρων χημικῶν πολεμικῶν μέσων εἰς τοὺς ἐκάστοτε πολέμους.

Εἰς τὸν τελευταῖον ὁμως Παγκόσμιον πόλεμον εὗρον ταῦτα τὴν πλήρη ἐπιστημονικὴν καὶ βιομηχανικὴν πραγματάωσιν των καὶ τὴν συστηματικὴν καὶ εὐρεῖαν ἐν πολέμῳ χρησιμοποίησιν των.

Εἰς μελλοντικούς πολέμους δεόν νὰ ἀναμένωμεν ἔτι συστηματικὴν καὶ εὐρεῖαν τὴν χρησιμοποίη-

σίν των, οὐχὶ μόνον κατὰ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἀμάχων πληθυσμῶν.

Τὸ ὑποστηριζόμενον παρὰ πολλῶν ὅτι πρέπει νὰ ἀπαγορευθῇ ἡ χρῆσις τῶν πολεμικῶν ἀερίων κατὰ τοὺς πολέμους, ὡς ἀποτελούντων βάρβαρον καὶ ἀπάνθρωπον μέσον, δὲν πρόκειται δυστυχῶς νὰ ἰσχύσῃ εἰς τὴν πραγματικότητα.

Ὁ σκοπὸς τοῦ πολέμου, ὅστις εἶναι ἡ νίκη, ἐπιβάλλει τὴν συντριβὴν καὶ τὴν καθυπόταξιν τοῦ ἀντιπάλου διὰ παντὸς μέσου καὶ τρόπου καὶ ἄνευ οὐδενὸς οἴκτου.

Διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι ἀνέκαθεν ἐχρησιμοποίησαν κατὰ τοὺς μεταξὺ των πολέμους τὰ πλέον ἰσχυρὰ καὶ ἀποτελεσματικὰ μέσα τῆς ἐποχῆς των.

Πᾶσα ἀπαγόρευσις τῶν πολεμικῶν ἀερίων διὰ συνθηκῶν οὐδὲν ἀποτέλεσμα θὰ εἶχεν. Ἡ πείρα μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ σκληρὰ δοκιμασία τοῦ πολέμου καὶ αἱ συνέπειαι τῆς ἐκθάσεως τούτου ἐπὶ τῆς τύχης τῶν ἐμπολέμων οὐδεμίαν συνθήκην ἀνέκαθεν ἀφῆκαν σεβαστήν, ἀλλὰ πάσας τὰς κατέστησαν ἀκύρους.

Ἄλλως τε, ὅλα τὰ Κράτη σήμερον, εἴτε μυστικά, εἴτε φανερά, παρασκευάζονται δραστηρίως διὰ τὸν χημικὸν πόλεμον.

Τὸ μόνον ἄρα ἀσφαλὲς μέσον προστασίας τῶν ἀμάχων πληθυσμῶν ἐκ τοῦ ἐναερίου χημικοῦ πολέμου καὶ γενικῶς ἐκ τοῦ ἐναερίου πολέμου θὰ ᾔτο ἡ κατάργησις τῆς Ἀεροπορίας. Ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι βεβαίως ἀδύνατον. Οὐδέποτε ἡ ἀνθρωπότης ὑπεχώρησε πρὸ οἰασδήποτε νέας ἐφευρέσεως καὶ ἔτι μᾶλ-

λον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποχωρήσῃ πρὸ μιᾶς ἐφευρέσεως, ὥς τὸ ἀεροπλάνον, τὸ ὁποῖον τόσον ἐξυπηρετεῖ καὶ μέλλει ἀπείρως νὰ ἐξυπηρετήσῃ ταύτην ἐν εἰρήνῃ.

Συνεπῶς εἰς ἓνα μελλοντικὸν πόλεμον καὶ μάλιστα μεταξὺ περισσοτέρων καὶ ἰσχυρῶν Κρατῶν, αἱ κατὰ τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ ἐναέριοι ἐπιθέσεις καὶ δι' ὅλων τῶν δυνατῶν μέσων, δεόν νὰ θεωρῶνται βέβαιαι.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ μετριάσῃ ἢ καὶ νὰ ἀποσοθήσῃ ἀκόμη τὰς ἐναερίους ἐχθρικὰς ἐπιθέσεις κατὰ τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ ἐνὸς ἐμπολέμου Κράτους, δὲν εἶναι ἡ φιланθρωπία τοῦ ἀντιπάλου, διότι φιланθρωπία ἐν πολέμῳ δὲν ὑπάρχει πρὸ τῆς ἐπιδιώξεως ἐνὸς εὐνοϊκοῦ ἀποτελέσματος, ἀλλ' ὁ φόβος τῶν ἀντιποίνων κατὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ τούτου.

Ἐξ οὗ καὶ ἡ ἀνάγκη ὑπάρξεως ἰσχυρᾶς ἀεροπορίας βομβαρδισμοῦ, ἱκανῆς καὶ ἐτοίμης νὰ ἀνταποδώσῃ αὐθωρεῖ τὰ ὅμοια καὶ μάλιστα εἰς μεγαλύτεραν ἔκτασιν καὶ σκληρότητα.

II

ΟΜΙΛΙΑ ΔΕΥΤΕΡΑ

5 Αυγούστου 1938

Εἰς τὴν σημερινὴν μας ὁμιλίαν θὰ ἐξετάσωμεν διὰ ποίων μέσων θὰ δυνηθῶμεν νὰ προστατεύσωμεν τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸν ἄμαχον πληθυσμὸν τῆς Χώρας μας ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ ἀέρος κινδύνων.

Κατὰ τῶν κινδύνων τούτων ἅπαντα τὰ Κράτη σήμερον λαμβάνουν δραστήρια καὶ σύντονα μέτρα ἀμύνης καὶ προστασίας τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἀμάχου πληθυσμοῦ των, διὰ τῆς ὁργανώσεως τῆς Ἀντιαεροπορικῆς Ἀμύνης των.

Ἡ ὁργάνωσις τῆς Ἀντιαεροπορικῆς Ἀμύνης μιᾶς Χώρας ἀποτελεῖ σήμερον ἓνα ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους παράγοντας τῆς πολεμικῆς παρασκευῆς αὐτῆς.

Αὕτη δὲν προστατεύει μόνον τὸν ἐσωτερικὸν καὶ τὸν ἄμαχον πληθυσμὸν τῆς ἐκ τῶν ἐναερίων ἐπιθέσεων τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλὰ καὶ καθιστᾷ ταύτας δυσκολωτέρας καὶ σπανιωτέρας, ὥς ἐκ τοῦ κινδύνου, τὸν ὁποῖον αὐταὶ διατρέχουν.

Ἐξ ἄλλου, παρέχει τὸ δικαίωμα καὶ τὴν δυνατότητα εἰς τὸν ἰσχυρῶς ἀεραμυντικῶς ὀργανωμένον καὶ μὴ φοβούμενον ὥς ἐκ τούτου καταστρεπτικὰ ἀντίποινα, νὰ ἐπιχειρῇ τολμηροτέρας καὶ δραστηριοτέρας ἐναερίους ἐπιθέσεις κατὰ τοῦ ἀντιπάλου του.

Μία τοιαύτη ὑπεροχή εἰς ἑναερίους ἐπιθέσεις τοῦ ἑνὸς τῶν ἀντιπάλων δύναται νὰ ἔχη σοβαρὸν ἀντίκτυπον ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ μετώπου καὶ τῆς ὅλης τύχης τοῦ πολέμου.

Διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ πολεμικῆς παρασκευῆς καὶ ἰσχύος ἢ ὀργάνωσις τῆς Ἀντιαεροπορικῆς Ἀμύνης καθίσταται ἐπιβεβλημένη διὰ πᾶν Κράτος.

Ἰδιαιτέρως δὲ διὰ τὴν Ἑλλάδα αὕτη προσλαμβάνει ἔτι σπουδαιοτέραν σημασίαν λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως αὐτῆς, ἣ ὁποία ἐπόμενον εἶναι νὰ διευκολύνῃ καὶ ἰδίως ἀπὸ θαλάσσης τὰς ἑναερίους ἐχθρικὰς ἐπιδρομὰς καὶ καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτῆς.

Ἡ Ἀντιαεροπορικὴ Ἀμυνα ἢ Ἀεράμυνα, διὰ τὸ συντομώτερον, ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ἐνεργὸν καὶ Παθητικὴν τοιαύτην.

Καὶ ἡ μὲν Ἐνεργὸς Ἀεράμυνα σκοπὸν ἔχει ὅπως, χρησιμοποιοῦσα τὰ ἐνεργὰ μέσα Ἀεραμύνης, εἴτε ἐναέρια, εἴτε ἐπίγεια εἶναι ταῦτα (πυροβόλα, πολυβόλα, ἀεροπλάνα διώξεως κλπ.), παρεμποδίζῃ τὴν ἐνέργειαν τῶν ἐχθρικῶν ἀεροπλάνων, καταστρέφουσα ἢ ἐξαναγκάζουσα ταῦτα νὰ ἀποχωρήσουν πρὶν ἢ ἐνεργήσουν ἢ πρὶν ἢ φέρουν εἰς πέρας τὴν ἀποστολὴν των. Ἡ δὲ Παθητικὴ Ἀεράμυνα σκοπὸν ἔχει ὅπως ἐξουδετερώσῃ ἢ περιορίσῃ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐνεργείας τῆς ἐχθρικῆς Ἀεροπορίας ἐπὶ τῶν διαφόρων στόχων διὰ τῆς λήψεως ὀρισμένων μέτρων ἐμμέσου προστασίας τούτων.

Εἶναι φανερόν ὅτι, λόγῳ τοῦ ἀπεριορίστου τοῦ διαστήματος, ἡ Ἐνεργὸς Ἀεράμυνα, ὅσονδήποτε εἰς ἀριθμὸν καὶ τελειότητα μέσα καὶ ἂν μεταχειρισθῇ, δὲν θὰ κατορθώσῃ νὰ παρεμποδίσῃ πάντα τὰ ἀεροπλάνα ἐνὸς ἐχθρικοῦ σμήνους ὅπως, τινὰ τούτων, φθάσουν μέχρι τῶν στόχων, ἐναντίον τῶν ὁποίων κατευθύνονται. Ἐξ οὗ προκύπτει ἡ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη τῆς ἐμμέσου ἀμύνης τούτων, δηλαδή τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης των.

Ἄλλ' ὅπως ἡ Ἐνεργὸς δὲν δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ μόνη τῆς τὴν προστασίαν τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ, οὕτω καὶ ἡ Παθητικὴ Ἀεράμυνα δὲν δύναται μόνη τῆς καὶ ἄνευ τῆς Ἐνεργοῦ νὰ ἐξασφαλίσῃ ταύτην. Συνεπῶς εἶναι ἀπαραίτητον ὅπως ἀμφότεραι συνυπάρχουν καὶ ἡ μία νὰ συμπληρώνῃ τὴν ἄλλην.

Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν διεξαγωγὴν τῆς Ἐνεργοῦ Ἀεραμύνης ἀρμόδιον καὶ ὑπεύθυνον εἶναι τὸ Κράτος. Ὅσον ὅμως ἀφορᾷ τὴν Παθητικὴν Ἀεράμυναν, τὸ Κράτος εἶναι ἀρμόδιον μόνον διὰ τὴν γενικὴν ὀργάνωσιν καὶ κατεύθυνσιν αὐτῆς καὶ διὰ τὴν λήψιν μέτρων προστασίας τῶν στρατιωτικῶν καὶ κρατικῶν εὐπαθῶν στόχων. Δι' ὅλον τὸ ἄλλο μέρος αὐτῆς ἀρμόδιοι καὶ ὑπεύθυνοι εἶναι οἱ Δῆμοι, αἱ Κοινότητες, αἱ διάφοροι Ὀργανώσεις, Ἐπιχειρήσεις, Ἰδρύματα καὶ τέλος αὐτὰ τὰ ἄτομα καὶ εἰς ὃ,τι ἀφορᾷ τὴν προστασίαν αὐτῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν των.

Ἡ ὀργάνωσις τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης περιλαμβάνει:

— Μέτρα γενικῆς ἀσφαλείας (διαφώτισις καὶ ἐκπαίδευσις τοῦ κοινοῦ, ἐπιτήρησις τοῦ ἀέρος, μέσα συναγερμοῦ, σθέσις φώτων, τεχνητὴ ἀπόκρυψις καὶ ἐξασφάλισις ὕδατος, τροφίμων κλπ.).

— Μέτρα πρὸς ἐλάττωσιν τῆς τρωτότητος (καταφύγια καὶ ὀρύγματα, πρόληψις πυρκαϊῶν, προστασία ἀπὸ τῶν πολεμικῶν ἀερίων, ἀραίωσις κατοίκων, ἐκκένωσις ἐπικινδύνων χώρων κλπ.).

— Μέτρα θεραπευτικὰ καὶ ἐπανορθωτικὰ (πρῶτη περίθαλψις τῶν θυμάτων, διακομιδὴ καὶ νοσηλεία αὐτῶν, ἀπολύμανσις μολυνθέντων χώρων, κατάσβεσις πυρκαϊῶν, καταστροφή μὴ ἐκραγέντων βλημάτων, ἀποκατάστασις τῆς κυκλοφορίας κλπ.).

Ὡς βλέπομεν, ἡ προπαρασκευὴ τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης περιλαμβάνει τὴν λήψιν πολλῶν μέτρων καὶ τὴν πρόβλεψιν ἀπειρίας λεπτομερειῶν, τὸ σύνολον τῶν ὁποίων, λίαν περίπλοκον, ἀπαιτεῖ συστηματικὴν, εὐσυνείδητον καὶ λεπτομερῆ μελέτην καὶ ὀργάνωσιν ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης, ἵνα ὁ ὅλος μηχανισμὸς τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης δυνηθῇ νὰ τεθῇ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ κινδύνου εἰς λειτουργίαν ἀπροσκόπτως καὶ ἐπιτυχῶς. Ἄνευ τῆς μελέτης καὶ τῆς ὀργανώσεως ταύτης ἐν καιρῷ εἰρήνης οὐδὲν δύναται νὰ λειτουργήσῃ ἐν ὥρᾳ πολέμου. Αἱ δὲ ἐκ τούτου συνέπειαι θὰ εἶναι τρομεραί.

Συνεπῶς, ἵνα ἡ Παθητικὴ Ἀεράμυνα δυνηθῇ νὰ λειτουργήσῃ, ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς, ἐν πολέμῳ, πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ ὀργανωθῇ καὶ ὅσον τὸ δυνατόν ἀρτιώτερον ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης.

Διὰ τοῦτο ἕκαστος καὶ ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἁρμοδιότητός του, ὀφείλει νὰ ἐργασθῇ μετὰ εὐσυνειδησίας καὶ δραστηριότητος διὰ τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης.

Καὶ οἱ πρῶτοι, οἱ ὅποιοι ὀφείλουν νὰ δώσουν τὸ παράδειγμα εἶναι οἱ Δῆμοι, διὰ τῆς λήψεως τὸ ταχύτερον τῶν ἀφορώντων τούτους μέτρων Παθητικῆς Ἀεραμύνης, ὥς εἶναι ἡ διαρρύθμισις τοῦ δικτύου τοῦ ἡλεκτροφωτισμοῦ, διὰ τὴν εὐκόλον καὶ ταχεῖαν σθέσιν τῶν φώτων, ἡ ἐνίσχυσις τῆς Πυροσβεστικῆς Ὑπηρεσίας τούτων, ἡ κατασκευὴ Δημοτικῶν καταφυγίων κλπ.

Ἐπίσης τὰ διάφορα Ἰδρύματα, ἐργοστάσια καὶ γενικῶς πάντες οἱ Βιομηχανικοὶ καὶ Οἰκονομικοὶ Ὄργανισμοὶ ὀφείλουν, δι' ἰδίων μέσων καὶ δαπανῶν, νὰ ὀργανώσουν ἄρτίως τὴν Παθητικὴν Ἀεράμυναν αὐτῶν καὶ συμφώνως μὲ τὰς ἐκδοθείσας ὑπὸ τῆς Ὑπηρεσίας ἡμῶν ὁδηγίας «Περὶ Ἀνεξαρτητῶν Ἰδρυμάτων». Οἷανδὴποτε θυσίαν καὶ ἂν ὑποστοῦν, οὐδέποτε θὰ εἶναι μεγάλη ἔναντι τῆς ἀπειλουμένης ζημίας ἢ καὶ καταστροφῆς των ἀκόμη ἐκ τῶν ἐναερίων βομβαρδισμῶν, ἄνευ τῆς ὀργανώσεως τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης των.

Περὶ ὅλων τῶν μέτρων τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης καὶ τοῦ τρόπου τῆς λήψεως τούτων ἡ Ὑπηρεσία ἡμῶν ἔχει συντάξει ἰδιαίτερα λεπτομερῆ μαθήματα, τὰ ὅποια καὶ θὰ μεταδοθοῦν διὰ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ.

Διὰ τοῦτο θὰ ἄρκεσθῶ σήμερον νὰ εἶπω ὀλίγα μόνον γενικὰ περὶ τῶν κυριωτέρων ἐκ τούτων.

Διαφώτισις. — Πρώτιστον καθήκον τῶν ἄρμο-
δίων εἶναι ἡ διαφώτισις τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ, ὡς
πρὸς τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους διατρέχει ἐκ
τοῦ ἀέρος καὶ τὰ μέσα αὐτοπροστασίας του, τὰ
ὁποῖα ὀφείλει νὰ χρησιμοποίησῃ κατ' αὐτῶν.

Ἀλλὰ καὶ καθήκον καὶ ὑποχρέωσις τοῦ λαοῦ
εἶναι ὅχι μόνον νὰ δεχθῇ, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιδιώξῃ
τὴν διαφώτισίν του αὐτὴν.

Ἡ ἄγνοια φέρει τὸν αἰφνιδιασμὸν καὶ ὁ αἰφνι-
διασμὸς τὴν κατὰπτωσιν τοῦ ἠθικοῦ καὶ τὸν πανι-
κόν. Εἶναι δὲ ἡ ἀπώλεια τοῦ ἠθικοῦ ὁ μεγαλύτε-
ρος ἐξ ὅλων τῶν ἐκ τοῦ πολέμου κινδύνων.

Δι' αὐτὸ πιστεύομεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ σιωπᾷ τις
ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν ἀπὸ τοῦ ἀέρος κινδύνων ὑπὸ
τὸ πρόσχημα δῆθεν νὰ μὴ ταρασσῇ τὰ πνεύματα.
Ἀλλ' ἀντιθέτως ὀφείλει νὰ μὴ διστάζῃ νὰ ὁμιλῇ
ἐλευθέρως καὶ ἄνευ βεβαίως ὑπερβολῶν, περὶ τῆς
σοβαρότητος τῶν κινδύνων τούτων, ὡς καὶ περὶ τῶν
ἐνδεδειγμένων μέτρων τῆς κατ' αὐτῶν ἀμύνης.

Ὁλόκληρος ὁ πληθυσμὸς πρέπει νὰ ἀποκτήσῃ
γνώσεις ἀπλᾶς, ἀλλ' ἀκριθεῖς, ἐπὶ τοῦ κινδύνου, ὃν
διατρέχει καὶ ἐπὶ τῶν ληπτέων μέτρων πρὸς ἀντι-
μετώπισιν τούτου. Δέον λ.χ. νὰ γνωρίζῃ ἀπαραιτή-
τως τὸ σημεῖον τῆς ἐνάρξεως καὶ πέρατος τοῦ συ-
ναγερμοῦ, τὴν τηρητέαν στάσιν κατὰ τὴν ἐναέριον
ἐπίθεσιν, τὰς ὁδηγίας τῆς σθέσεως τῶν φώτων, τῆς
χρησιμοποίησεως τῶν καταφυγίων, τῆς προστασίας
ἐκ τῶν πολεμικῶν ἀερίων, τὴν καλὴν καὶ ταχεῖαν
χρησιμοποίησιν τῶν προσωπίδων, τὰς ἀμέσους πρῶ-

τας βοηθείας πρὸς τὰ θύματα, τὴν προστασίαν τῶν τροφίμων κλπ.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἡ Ἀνωτέρα Διοίκησις τῆς Ἀντιαεροπορικῆς Ἀμύνης τῆς Χώρας, ἐκτὸς τῶν σχετικῶν διαλέξεων, ἃς κατὰ καιροὺς ἐξέτελεσε καὶ ἐκτελεῖ, προέβη καὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν ἐντύπων ὁδηγιῶν πρὸς τὸν ἄμαχον πληθυσμόν, καὶ τελευταίως ἐνὸς φυλλάδιου «ἡ Οἰκογενειακὴ Ἀμυνα». Τοῦτο διανέμεται δωρεὰν κατὰ χιλιάδας εἰς τὰς οἰκογενείας τῶν μεγάλων πόλεων. Ἐναπόκειται ἤδη εἰς τοὺς οἰκογενειάρχας, τὰς μητέρας καὶ πάντας τοὺς πολίτας νὰ μελετήσουν μετὰ προσοχῆς καὶ ἐνδιαφέροντος τὸ φυλλάδιον τοῦτο καὶ νὰ προβοῦν ἀπὸ τοῦδε εἰς τὴν λήψιν τῶν δι' αὐτοῦ συνιστωμένων μέτρων, χάριν τῆς προστασίας καὶ τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν των. Τὸ φυλλάδιον αὐτὸ πρέπει νὰ φυλάσσεται καλῶς καὶ νὰ ἀναγνωσθῇ παρ' ὅλων τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας.

Ἐπίσης παρὰ τῇ Ἀνωτέρᾳ Διοικήσει τῆς Ἀντιαεροπορικῆς Ἀμύνης λειτουργεῖ κατὰ περιόδους τὸ Κεντρικὸν Σχολεῖον Παθητικῆς Ἀεραμύνης, διαρκείας ἐκάστοτε ἐνὸς περίπου μηνός.

Εἰς τοῦτο φοιτοῦν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος Ἀξιωματικοί, ὅλων τῶν ὅπλων καὶ ἰδίως τῆς Χωροφυλακῆς, Ἀστυνομίας καὶ Πυροσβεστικῆς Ὑπηρεσίας, Κρατικοὶ καὶ Δημοτικοὶ Ὑπάλληλοι, Ἰατροὶ καὶ λοιποὶ ἐπιστήμονες, ἐκπρόσωποι τῶν διαφόρων Ἀνεξαρτήτων Ἰδρυμάτων, ὡς καὶ ἰδιῶται ἀμφοτέρων τῶν φύλων, τῶν ὁποίων ἐγκρίνεται ἡ φοίτησις. Οὗτοι καλῶς καταρτιζόμενοι ἀναλαμβάνου-

νουν, μετὰ τὴν ἐκ τοῦ Σχολείου ἀποφοίτησίν των, τὴν ὀργάνωσιν τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης τῶν Ὑπηρεσιῶν ἢ τῶν Ἰδρυμάτων καὶ λοιπῶν Ὀργανώσεων, εἰς ἃς ἀνήκουν. Πολλοὶ τούτων, καὶ ἰδίως οἱ ἐκπαιδευτικοὶ λειτουργοί, οἱ Ἱατροὶ καὶ οἱ Ἀστυνομικοί, προορίζονται καὶ διὰ τὴν διαφώτισιν τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ.

Πρὸς τὸν τελευταῖον τοῦτον σκοπὸν λειτουργοῦν ἤδη εἰς ὠρισμένας πόλεις, καὶ θὰ λειτουργήσουν προσεχῶς εἰς ὅλας τὰς μεγάλας πόλεις, Λαϊκὰ Σχολεῖα Παθητικῆς Ἀεραμύνης, διαρκείας ὀλίγων μόνον μαθημάτων καὶ εἰς ἡμέρας καὶ ὥρας καθ' ἃς δύνανται οἱ πολῖται νὰ παρακολουθήσουν αὐτά.

Συνιστῶ εἰς πάντας τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων τούτων ὅπως προθύμως παρακολουθήσουν τὰ ὀλίγα ταῦτα μαθήματα ἢ καὶ τὰς σχετικὰς διαλέξεις περὶ Παθητικῆς Ἀεραμύνης ὡσάκις δίδονται τοιαῦτα.

Ἐχουν πολλὰ νὰ ὠφεληθοῦν καὶ τὰ ὁποῖα πιθανὸν μίαν ἡμέραν νὰ συντελέσουν εἰς τὴν σωτηρίαν αὐτῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν των. Ἰδιαιτέρως αἱ γυναῖκες θὰ πρέπει νὰ δείξουν μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον καὶ προθυμίαν εἰς τὴν ἐκπαίδευσίν των εἰς τὰ μέσα τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης. Αὗται προορίζονται ἐν περιπτώσει πολέμου νὰ διαδραματίσουν σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν Παθητικὴν Ἀεράμυναν.

Οἱ ἄνδρες, οἱ ἱκανοὶ καὶ οἱ δυνάμενοι νὰ προσφέρουν ὑπηρεσίας, λόγῳ τῆς ἐπιστρατεύσεως ἢ καὶ ἄλλων Κρατικῶν ἢ ἰδιωτικῶν ὑπηρεσιῶν, θὰ ἀπουσιάζουν κατὰ τὸ πλεῖστον τῶν οἰκογενειῶν των.

Συνεπῶς αἱ γυναῖκες θὰ ὑποχρεωθοῦν νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των καὶ τὴν συνδρομὴν των, τόσον εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν οἰκογενείας, ὅσον καὶ εἰς ὁλόκληρον τὴν Κοινωνίαν, καὶ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν προστασίαν τούτων ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ ἀέρος κινδύνων.

Ἀλλὰ διὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ προσφέρουν ἐπιτυχῶς καὶ ἀποτελεσματικῶς τὰς ὑπηρεσίας των ταύτας, πρέπει ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης νὰ ἐκπαιδευθοῦν καὶ νὰ καταρτισθοῦν καλῶς εἰς τὰ τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης.

Μεταξὺ τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ καὶ ἐν μέρος τούτου καὶ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων (ἐκ τῶν ἀνδρῶν ὅσοι δὲν θὰ ὑπέχουν λόγῳ ἡλικίας ἢ ἄλλων λόγων στρατιωτικὴν ὑποχρέωσιν) θὰ ἐκλεγῇ ὡς ἐνεργὸν προσωπικὸν τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης. Τὸ προσωπικὸν τοῦτο, καλῶς ὠργανωμένον καὶ ἡσκημένον ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης, θὰ ἀναλάβῃ κατὰ τὰς ἀερεπιθέσεις τὴν ἐκτέλεσιν ὠρισμένων εἰδικῶν ὑπηρεσιῶν ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῶν οἰκιῶν. Ὃν δὲ ὑποχρεωμένον νὰ παραμένῃ ἐκτὸς τῶν καταφυγίων θὰ φέρῃ προσωπίδας ἢ καὶ εἰδικὰ ἀκόμη ἐνδύματα.

Πᾶσα ὁμῶς θεωρητικὴ διδασκαλία τόσον τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ, ὅσον καὶ ἰδίως τοῦ ἐνεργοῦ προσωπικοῦ Παθητικῆς Ἀεραμύνης, θὰ ἦτο ἀνεπαρκὴς ἄνευ συγχρόνως καὶ πρακτικῶν ἀσκήσεων.

Τοιαῦται ἀσκήσεις συχνάκις ἐκτελοῦνται ἤδη εἰς ὅλα τὰ Κράτη.

Ἐν Ἑλλάδι ἐλλείψει ὠρισμένων ἀπαραιτήτων μέσων, δὲν κατέστη μέχρι τοῦδε δυνατὴ ἡ ἐκτέλεσις τοιούτων ἀσκήσεων εἰμὴ μόνον εἰς περιορισμένην κλίμακα καὶ εἰς ὠρισμένας πόλεις.

Ἦδη συμπληρουμένων τῶν κυριωτέρων ἐλλείψεων καὶ ἰδίως ἐγκαθισταμένων λίαν προσεχῶς σειρήνων εἰς τὰς μεγαλυτέρας πόλεις τῆς Ἑλλάδος, θὰ ἀρχίσωμεν καὶ ἐνταῦθα τὴν ἐκτέλεσιν γενικωτέρων ἀσκήσεων Παθητικῆς Ἀεραμύνης.

Ἐπίσης θὰ ἐκτελεσθῶσι καὶ ἀσκήσεις συνδεδυσσμένοι Ἐνεργοῦ καὶ Παθητικῆς Ἀεραμύνης. Διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ὅμως τούτων σπουδαίως θὰ συντελέσῃ ὁ βαθμὸς τῆς διαφωτίσεως, ἐκπαιδεύσεως καὶ πειθαρχίας τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ καὶ ἔτι περισσότερο ὁ βαθμὸς τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἐνεργοῦ προσωπικοῦ τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης.

Ἀραίωσις. — Ἡ ἀπομάκρυνσις ἐκ τῶν μεγάλων κατωκημένων κέντρων, κατὰ τῶν ὁποίων ὁ ἀντίπαλος θὰ ἔχῃ συμφέρον νὰ κατευθύνῃ τὰς ἐπιθέσεις του, εἶναι ἐν μέσον ἀσφαλοῦς σχεδὸν προστασίας. Διὰ τοῦτο οἱ μὴ χρήσιμοι, λόγῳ ὑπηρεσίας, ἐργασίας ἢ ἄλλων ὑποχρεώσεων, συμφέρον εἶναι καὶ δι' αὐτοὺς καὶ διὰ τοὺς λοιποὺς παραμένοντας, νὰ ἀπομακρύνωνται τῶν κέντρων τούτων.

Ἀλλὰ μία τοιαύτη ἀραίωσις τῶν πληθυσμῶν τῶν μεγάλων πόλεων, διὰ τὴν ὁποίαν ὡς πρωταρχικὸς ὅρος τίθεται ἡ αὐστηρὰ τήρησις τῆς τάξεως καὶ τῆς πειθαρχίας, παρουσιάζει μεγίστας δυσκολίας. Ὅπως αἱ δυσκολίαι αὗται μειωθοῦν εἰς τὸ

ἐλάχιστον δυνατόν, πρέπει τὸ μέτρον τοῦτο τῆς ἀραιώσεως νὰ ἔχῃ μελετηθῇ λεπτομερῶς ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης καὶ κατὰ προτίμησιν νὰ περιορίζηται εἰς τὰ πέριξ τῶν πόλεων, ἐξ ὧν θὰ λάβῃ χώραν αὕτη.

Ἡ μὴ μεγάλη ἀπομάκρυνσις θὰ διευκολύνῃ καὶ τὴν συντήρησιν ὥς καὶ τὴν εὐκόλον ἐπικοινωνίαν τῶν ἀπομακρυνομένων μετὰ τῶν λοιπῶν μελῶν τῶν οἰκογενειῶν των τῶν παραμενόντων εἰς τὰς οἰκίας των.

Συνεπῶς ἕκαστος οἰκογενειάρχης ἔχει συμφέρον ὅπως ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης μελετήσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο τῆς ἀπομακρύνσεως ἢ τῆς ἀραιώσεως τῆς οἰκογενείας του ἐκ τῶν μὴ χρησίμων μελῶν της, εἰς ἄλλο μέρος μὴ ἀπειλούμενον ἢ ὀλιγώτερον ἀπειλούμενον ἐξ ἐναερίων ἐπιθέσεων, συμμορφούμενος ἐπακριθῶς μὲ τὰς ὁδηγίας ἢ τὰς Ἀστυνομικὰς διατάξεις ὅσον ἀφορᾷ τὴν τάξιν, τὸν χρόνον, τὸν τόπον καὶ τὰ μέσα τῆς ἀραιώσεως.

III

ΟΜΙΛΙΑ ΤΡΙΤΗ

12 Αυγούστου 1938

Εἰς τὴν σημερινὴν ὁμιλίαν μας θὰ ὁμιλήσωμεν περὶ καταφυγίων. Τὰ Καταφύγια δι' ὅσους θὰ ὑποχρεωθοῦν νὰ παραμείνουν ἐντὸς τῶν μεγάλων κατοικημένων κέντρων ἢ καὶ χώρων, οἵτινες λόγῳ τῆς φύσεώς των (μεγάλα ἐργοστάσια, λιμένες, σιδηροδρομικοὶ σταθμοὶ κλπ.), θὰ προκαλέσουν ἐναερίους ἐπιθέσεις, εἶναι τὸ ἀσφαλέστερον μέσον προστασίας. Ταῦτα κατασκευάζονται, εἴτε ἐντὸς τῶν ὑπογείων τῶν οἰκοδομῶν κατὰ προτίμησιν, εἴτε καὶ ὑπὸ τὸ ἐλεύθερον ἔδαφος. Ἡ δὲ κατασκευή των εἶναι τοιαύτη, ἀπὸ ἀπόψεως στεγανότητος καὶ ἀντοχῆς, ὥστε νὰ παρέχουν εἰς τοὺς ἐντὸς αὐτῶν πλήρη προστασίαν ἐκ τῶν πολεμικῶν ἀερίων, ἐκ τῶν θραυσμάτων τῶν ἐκρηκτικῶν βομβῶν, τῶν συντριμμάτων καὶ τῶν καταπιπτόντων ἐπ' αὐτῶν ἐρειπίων τῶν οἰκοδομῶν, ὡς ἔν τινι μέτρῳ καὶ ἐκ τῶν πυρκαϊῶν. Διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς ἐπὶ τούτων πτώσεως ὀλοσώμων βομβῶν, ἐλάχιστα πιθανῆς, παρέχουν προστασίαν μέχρι βάρους βομβῶν, διὰ τὸ ὁποῖον προϋπολογίσθη κατὰ τὴν κατασκευὴν των ἡ ἀνθεκτικότης τούτων.

Ὁ τρόπος καὶ οἱ τεχνικοὶ ὅροι τῆς κατασκευῆς ἐνὸς καταφυγίου, ὡς καὶ ἡ ἐντὸς τούτου διάρρηθ-

μισις καὶ λειτουργία θὰ ἀποτελέσουν μάθημα ἰδι-
αίτερον.

Ὁ σκοπός μου σήμερον εἶναι ὅπως τονίσω τὴν
μεγίστην ἀξίαν τῶν καταφυγίων κατὰ τοῦ ἐναε-
ρίου κινδύνου καὶ νὰ συστήσω πρὸς πάντας τοὺς
κατοικοῦντας εἰς μέρη ἀπειλούμενα ἐκ τοῦ κινδύ-
νου τούτου, ὅπως, πάσῃ θυσίᾳ, ἀποκτήσουν ἢ ἐξα-
σφαλίσουν δι' αὐτοὺς καὶ τὰς οἰκογενείας των, ἀπὸ
τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης, ἐν καταφύγιον διὰ τὴν πε-
ρίοδον τοῦ πολέμου. Πρέπει νὰ νοηθῇ παρὰ πάντων
ὅτι ἡ ἐξασφάλις ἐνὸς καταφυγίου δὲν εἶναι ζή-
τημα ἐπουσιῶδες, ἀλλὰ ζήτημα ὑπάρξεως διὰ τοὺς
μέλλοντας νὰ χρησιμοποιήσουν τοῦτο. Ὁ ἐκ τοῦ
ἐναερίου βομβαρδισμοῦ κίνδυνος εἶναι μὲν ἐντοπι-
σμένος προκειμένου περὶ ἐκρηκτικῶν βομβῶν καὶ δι'
ὅσους θὰ εὔρεθοῦν ἐντὸς τῆς ἀκτίνος τῆς ἐνεργείας
τούτων, εἶναι ὅμως πολὺ εὐρείας ἐκτάσεως προ-
κειμένου περὶ πολεμικῶν ἀερίων, ἐφ' ὅσον ἡ ἀκτίς
ἐνεργείας τούτων ἐξικνεῖται πολλάκις καὶ ἀναλό-
γως τοῦ πνέοντος ἀνέμου καὶ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς
καταστάσεως, εἰς ἀπόστασιν πολλῶν χιλιομέτρων.
Εἶναι συνεπῶς ἐνδεχόμενον οἱ κάτοικοι μιᾶς συ-
νοικίας μὴ βομβαρδισθείσης, νὰ διατρέξουν κίνδυ-
νον ἐκ τοῦ βομβαρδισμοῦ διὰ πολεμικῶν ἀερίων
ἄλλης συνοικίας, ἔστω καὶ ἀπομεμακρυσμένης. Ἐξ
αὐτοῦ σαφῶς προκύπτει ὅτι οὐδὲν ἄτομον καὶ οὐδε-
μία οἰκογένεια εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ μὴ ἔχῃ ἀπὸ
τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης, ἐξασφάλισιν ἐν καταφύ-
γιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου καταφεύγουσα, νὰ προστα-
τευθῇ κατὰ τὴν ὥραν τῶν ἀερεπιθέσεων.

“Ανευ καταφυγίου εἶναι, οὐχὶ ἀπλῶς προβληματική, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπικίνδυνος, ἢ παραμονὴ παντὸς ἐντὸς τῶν μεγάλων πόλεων κατὰ τὴν πολεμικὴν περίοδον.

Τὰ Καταφύγια εἶναι: Δημόσια, Δημοτικά καὶ Ἰδιωτικά.

Τὰ Δημόσια καὶ Δημοτικά κατασκευάζονται ὑπὸ τὰ κτίρια τοῦ Δημοσίου ἢ τοῦ Δήμου, ἢ καὶ κάτωθεν ἀνοικτῶν χώρων καὶ προορίζονται διὰ τοὺς πολίτας, οἵτινες θὰ εὔρεθοῦν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀερεπιθέσεως, μακρὰν τῶν οἰκογενειῶν των καὶ πλησίον τούτων.

Τὰ ἰδιωτικά κατασκευάζονται, κατὰ προτίμησιν, ὑπὸ τὰς οἰκοδομὰς καὶ προορίζονται διὰ τὴν προστασίαν τῶν ἐν αὐταῖς οἰκούντων, εἴτε οὗτοι ἀνήκουν εἰς μίαν οἰκογένειαν, εἴτε ἀνήκουν εἰς περισσότερας, προκειμένου περὶ πολυκατοικιῶν. “Εν καταφύγιον μιᾶς οἰκοδομῆς δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ διὰ τὴν προστασίαν τῶν ἐνοίκων γειτονικῶν οἰκιῶν, ἐφ’ ὅσον δὲν κατέστη δυνατόν, διὰ τεχνικοῦς ἢ οἰκονομικοῦς λόγους νὰ κατασκευασθοῦν καὶ ὑπ’ αὐτὰς καταφύγια. Ἡ χρησιμοποίησις ὅμως καταφυγίου ὑπὸ τῶν ἐνοίκων μιᾶς οἰκίας, εὐρισκομένης κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, μακρὰν τούτου, παρουσιάζει καὶ ἀναλόγους δυσκολίας, καὶ αἵτινες αὐξάνονται ἔτι περισσότερο προκειμένου περὶ νυκτερινῶν ἀερεπιθέσεων, αἱ ὁποῖαι θὰ εἶναι καὶ αἱ συνηθέστεραι, ἀλλὰ καὶ αἱ αἰφνιδιστικώτεραι, καὶ κατὰ τὰς ὁποίας, ὥς εἶναι εὐνόητον, θὰ εἶναι ἂν μὴ ἀδύνατον, πάντως πολὺ δύσκο-

λον εἰς τοὺς κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην κοιμωμένους, νὰ εὗρεθοῦν ἐγκαίρως ὑπὸ ξένον καταφύγιον, ἔστω καὶ γειτονικὸν καὶ ἀφοῦ προηγουμένως ἐξασφαλίσουν καὶ διευθετήσουν τὰ τῆς κατοικίας των, συναποκομίζοντες καὶ ὠρισμένα ἀπαραίτητα εἶδη διὰ τὴν ἐντὸς τοῦ καταφυγίου παραμονὴν των. Δι' ὅλα ταῦτα δὲν θὰ διατίθενται συνήθως παρὰ ὀλίγα μόνον λεπτὰ τῆς ὥρας, μέχρι τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἐχθρικοῦ βομβαρδισμοῦ.

Διὰ τοῦτο τὸ προτιμώτερον καὶ συμφερότερον εἶναι, ὅπως πᾶς κάτοικος καὶ πᾶσα οἰκογένεια ἐξασφαλίσῃ καταφύγιον ἐντὸς τῆς οἰκίας, εἰς τὴν ὁποίαν κατοικεῖ.

Ἐπὶ πλέον διὰ τοῦ μέτρου τούτου ἐπιτυγχάνεται καὶ ἡ διασπορὰ τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ μικρὰς ὁμάδας, τοῦθ' ὅπερ μειώνει τὰς ἀπωλείας εἰς περιπτώσιν πτώσεως ὁλοσώμου βόμβας ἐπ' αὐτοῦ τοῦ καταφυγίου.

Συνεπῶς τὰ μικρὰ καταφύγια, τὰ ὁποῖα εἶναι καὶ τὰ οἰκογενειακά, πρέπει νὰ ἀποτελοῦν τὸν κανόνα καὶ τὰ μεγάλα τὴν ἐξαίρεσιν. Τὰ τελευταῖα ταῦτα πρέπει πάντως νὰ ὑπάρχουν εἰς διάφορα κεντρικὰ σημεῖα τῶν πόλεων καὶ εἶναι ἀπαραίτητα δι' ὅσους κατὰ τὴν ὥραν τοῦ βομβαρδισμοῦ θὰ εὗρεθοῦν ἐκτὸς καὶ μακρὰν τῶν οἰκιῶν των, ὅπως ἐπίσης εἶναι ἀπαραίτητα καὶ διὰ τὰ μεγάλα ἐργοστάσια καὶ λοιπὰς ἐπιχειρήσεις διὰ τὴν προστασίαν τοῦ πολυαρίθμου ἐργατικοῦ προσωπικοῦ των.

Κατόπιν τούτων, ἅς ἴδωμεν κατὰ ποῖον τρόπον

οἱ κάτοικοι θὰ ἀποκτήσουν καταφύγια ἐντὸς τῶν οἰκιῶν των.

Διὰ τὰς νέας μεγάλας οἰκοδομάς, τῶν μεγάλων πόλεων, κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου Παθητικῆς Ἀεραμύνης καὶ συμφώνως τῷ σχετικῷ Νόμῳ, ἡ κατασκευὴ καταφυγίων ἐντὸς τῶν ὑπογείων τούτων καὶ καθ' ὅλους τοὺς τεχνικοὺς κανόνας καὶ ὅρους εἶναι ὑποχρεωτική. Ταῦτα δεόν νὰ παρέχουν πλήρη ἀσφάλειαν ἐκ τῶν πολεμικῶν ἀερίων, τῶν ἐρειπίων τῶν οἰκιῶν, τῶν θραυσμάτων τῶν βομβῶν, τῶν πυρκαϊῶν καὶ ἐκ τῶν ὀλοσώμων βομβῶν μέχρι βάρους 50 χλγρ.

Μεγαλυτέρα ἀντοχὴ τῶν καταφυγίων διὰ τὰς οἰκοδομάς, πέραν τῆς ἀντοχῆς ταύτης, κατὰ ὀλοσώμων βομβῶν, δὲν ζητεῖται, εἰμὴ δι' εἰδικὰς μόνον περιπτώσεις. Πρῶτον διότι τὰ ἐχθρικὰ ἀεροπλάνα σπανίως θὰ χρησιμοποιήσουν βόμβας μεγαλυτέρου βάρους διὰ βομβαρδισμοὺς κατὰ κατωκημένων χώρων, ἡ δὲ πιθανότης τοῦ νὰ πέσῃ βόμβα ἐπ' αὐτοῦ τοῦ καταφυγίου εἶναι ἐλαχίστη καὶ δεύτερον διότι ἡ ἐπιζήτησις μεγαλυτέρας ἀντοχῆς συνεπάγεται μεγαλυτέρας δαπάνας.

Ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ὑποχρεωτικοῦ τούτου μέτρου, κατασκευάσθησαν ἤδη ἀρκετὰ καταφύγια εἰς ὠρισμένας μεγάλας πόλεις. Ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν ὁ ἀριθμὸς τῶν κατασκευασθέντων καταφυγίων ὑπερέβη τὸν ἀριθμὸν τῶν 450 καὶ συνεχῶς βαίνει αὐξανόμενος.

Πρὸς ἀποφυγὴν δημιουργίας παραπόνων καὶ μέχρι πληρεστέρας διαφωτίσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ

Λαοῦ καὶ κατανοήσεως ὑπὸ τούτου τοῦ μεγέθους τοῦ ἐναερίου κινδύνου, τὸ μέτρον τοῦτο ἐφηρμόσθη ἐν ἀρχῇ διὰ τὰς ἄνω τῶν τριῶν ὀρόφων καὶ ἀκολουθῶς διὰ τὰς ἄνω τῶν δύο ὀρόφων νέας οἰκοδομάς. Μέλλει δὲ νὰ ἐπεκταθῇ σὺν τῷ χρόνῳ καὶ διὰ τὰς μικροτέρας οἰκοδομάς ὠρισμένων πόλεων.

Εἶναι φυσικὸν οἱ μέλλοντες νὰ οἰκοδομήσουν, ἂν ὅχι ὅλοι, τοῦλάχιστον οἱ μὴ κατατοπισμένοι ἐπαρκῶς μὲ τὸ ζήτημα τῆς ἀεραμύνης, νὰ αἰσθάνωνται δυσφορίαν διὰ τὴν ἐπιβαλλομένην αὐτὴν ὑποχρέωσιν τῆς κατασκευῆς καταφυγίου, ἥτις καὶ συνεπάγεται δαπάνην ἐπὶ πλέον κατὰ 7 - 10 % τῆς ἀπαιτουμένης διὰ τὴν ὅλην οἰκοδομήν. Αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς πολλοὺς τῶν μέχρι τοῦδε οἰκοδομησάντων καὶ ὑποχρεωθέντων εἰς κατασκευὴν καταφυγίων. Ἀλλὰ ὅτε ἐξηγήθησαν εἰς τούτους, παρὰ τῆς ἀρμοδίας Ὑπηρεσίας ἡμῶν, οἱ λόγοι οἱ ἐπιβάλλοντες τὴν κατασκευὴν τούτων, ὥς καὶ τὸ μέγα πλεονέκτημα, τὸ ὁποῖον θὰ παρουσιάσῃ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, καὶ ἰδίᾳ εἰς τὸ μέλλον, πᾶσα οἰκοδομὴ ἐφωδιασμένη διὰ καταφυγίου, ἔναντι τῶν στερουμένων τοιούτου, προθύμως ἀπεδέχθησαν ταύτην. Τινὲς μάλιστα τούτων ἐζήτησαν μόνοι των καὶ ὄρους τεχνικοὺς μεγαλυτέρας ἀντοχῆς τῶν ὑπὸ τῆς Ὑπηρεσίας ἡμῶν ἐπιβαλλομένων, παρὰ τὴν μεγαλυτέραν, ὥς ἐκ τούτου, δαπάνην, ἣν θὰ ὑφίσταντο.

Καὶ πράγματι, δὲν ἀπέχομεν πολὺ τῆς ἡμέρας, ἀπὸ τῆς ὁποίας αἱ ἄνευ καταφυγίου οἰκοδομαὶ θὰ εὔρεθοῦν εἰς πολὺ μειονεκτικὴν θέσιν ἔναντι τῶν ἐφωδιασμένων διὰ τοιούτου.

Συνεπῶς πᾶς, μέλλων νὰ οἰκοδομήσῃ, ἔστω καὶ ἂν δὲν ὑποχρεοῦται παρὰ τοῦ ἰσχύοντος ἤδη μέτρου, ἔχει πᾶν συμφέρον νὰ κατασκευάσῃ, οἰκειοθελῶς καὶ προθύμως, ἐντὸς τοῦ ὑπογείου του καταφύγιον, μὴ ὑπολογίζων τὴν ἐπὶ πλέον δαπάνην, ἣτις θὰ ἀπαιτηθῇ. Ἡ ἐπὶ πλέον μικρὰ αὕτη δαπάνη θὰ ἐξασφαλίσῃ μίαν ἡμέραν τὴν ζωὴν τῆς οἰκογενείας του καὶ θὰ προσδώσῃ εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ τώρα καὶ ἔτι μᾶλλον εἰς τὸ μέλλον, πολὺ μεγαλυτέραν ἀξίαν. Τὸ καταφύγιον, ἄλλως τε, δὲν εἶναι νεκρὸς χῶρος, δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ κάλλιστα καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης διὰ διαφόρους οἰκιακὰς ἀνάγκας, ἀρκεῖ νὰ μὴ διατρέχῃ κίνδυνον βλάβης καὶ νὰ εἶναι εὐκόλος ἡ ἐκκένωσίς του.

Ἦδη θὰ ἐξετάσωμεν τὸ ζήτημα τοῦ καταφυγίου, ὅσον ἀφορᾷ τὰς ὑφισταμένας οἰκοδομάς. Τὸ ζήτημα τοῦτο παρουσιάζει εἰς τὴν λύσιν του ἄρκετὰς δυσκολίας. Καταφύγια μὲ τὰς ἀπαιτήσεις ἐνὸς κανονικοῦ καὶ ἀσφαλοῦς καταφυγίου ἀπὸ ἀπόψεως στερεότητος καὶ ἀντοχῆς κατὰ ὀλοσώμων βομβῶν, ἔστω καὶ μικροῦ βάρους, δύσκολον εἶναι νὰ δημιουργηθοῦν εἰς ὑφισταμένας οἰκοδομάς, ἐκτὸς ἂν συντρέχουν εὐνοϊκοὶ ὅροι τῶν ὑπογείων αὐτῶν καὶ τῆς ὅλης κατασκευῆς των.

Τὸ καταφύγιον εἶναι χῶρος περίκλειστος, μὲ τοιχώματα, δάπεδον καὶ ὀροφὴν ἐκ σιδηροπαγοῦς σκυροδέματος (μπετὸν ἄρμὲ) καὶ πάχους ἀναλόγως τῆς ἐπιζητουμένης ἀντοχῆς δι' ὀλοσώμους βόμβας. Τὰ τρία ταῦτα στοιχεῖα, τοιχώματα, ὀροφή καὶ δάπεδον, συνδέονται ἐκ κατασκευῆς κατὰ τρό-

πον ὥστε νὰ ἀποτελοῦν ἓν σύνολον (κλωθόν). Κουφώματα ἐξωτερικὰ δὲν ἐπιτρέπονται, ἐκτὸς δύο, τῆς εἰσόδου ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς οἰκίας καὶ τῆς ἐξόδου κινδύνου πρὸς τὴν ὁδόν. Ἐπὶ πλεόν πρέπει νὰ πληροῦν καὶ ἄλλους ὅρους κυθισμοῦ καὶ ἐσωτερικῆς διασκευῆς τούτων.

Πάντα ταῦτα δυνάμενα εὐκόλως νὰ κατασκευασθοῦν καὶ μὲ μικρὰν σχετικῶς δαπάνην, εἰς οἰκίαν ἐκ θεμελίων κτιζομένην, παρουσιάζουν μεγάλας δυσχερείας, προκειμένου περὶ ἐκτισμένης οἰκίας.

Ἀλλὰ ἐπειδὴ ὑπάρχουν χιλιάδες ἤδη ἐκτισμέναι οἰκίαι καὶ αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀντικατασταθοῦν διὰ νέων μετὰ κανονικοῦ καταφυγίου, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ δημιουργήσωμεν ἐντὸς αὐτῶν ὥς ἔχουν ἤδη καὶ εἰς χῶρον προσφερόμενον ἓν καταφύγιον. Τοιοῦτον χῶρον θὰ ἀναζητήσωμεν κατὰ προτίμησιν ἐντὸς τοῦ ὑπογείου. Τὸν χῶρον τοῦτον καὶ ἀναλόγως τῶν διαστάσεων καὶ τῆς οἰκοδομικῆς καταστάσεώς του, διασκευάζομεν εἰς καταφύγιον, εἴτε δι' ἐνισχύσεως αὐξάνοντες τὰ πάχη τῶν τοίχων, τῆς ὀροφῆς καὶ τοῦ δαπέδου του, εἴτε δι' ὑποστηρίξεως τῆς ὀροφῆς καὶ ἐνισχύσεως κατὰ τὸ δυνατόν αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων, εἴτε τέλος ἐὰν ἡ ἀνάγκη τὸ ἐπιβάλῃ καὶ δι' ἀπλῆς μόνον ὑποστηρίξεως μὲ ξυλίνους δοκοὺς, ἐξασφαλίζοντες δι' ὅλας τὰς περιπτώσεις, τὴν στεγανότητα τούτου, διὰ φράξεως τῶν περιττῶν κουφωμάτων, τῆς ἀεροσταγοῦς ἐφαρμογῆς τῶν θυρῶν καὶ ἐμφράξεως τῶν σχισμῶν, ρωγμῶν καὶ γενικῶς πάσης ὁπῆς, δι' ἧς θὰ ἠδύνατο νὰ εἰσέλθῃ ἀήρ.

Ἐλλείψει ὑπογείου ἐκλέγομεν πρὸς διασκευὴν διὰ καταφύγιον ἓνα κατάλληλον χῶρον εἰς τὸ ἰσόγειον.

Τὰ οὕτω δημιουργούμενα, ἐντὸς τῶν ὑφισταμένων οἰκοδομῶν καταφύγια παρέχουν ἀσφαλῆ ἐπίσης προστασίαν ἐκ τῶν πολεμικῶν ἀερίων, ἥτοι ἐξ ἐνὸς τόσον ἐκτεταμένου καὶ σοβαροῦ κινδύνου, ὥς καὶ προστασίαν, ἀνάλογον μὲ τὴν ἀντοχὴν αὐτῶν καὶ τῆς ὅλης οἰκοδομῆς, ἐκ τῶν ἐκρηκτικῶν βομβῶν. Πάντως ἡ στερέωσις τῆς ὀροφῆς τούτων, δι' ὑποστηρίξεως πρέπει νὰ εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ δύναται αὕτη νὰ κρατήσῃ τὰ τυχόν ἐρείπια τοῦ ὑπεράνω αὐτῆς μέρους τῆς οἰκοδομῆς.

Δι' ἐνὸς τοιούτου ἐκ διασκευῆς οἰκογενειακοῦ καταφυγίου, ἐπιτυγχάνομεν προστασίαν ἐκ τῶν ἀερίων, τῶν ἐρειπίων καὶ τῶν θραυσμάτων τῶν βομβῶν καὶ ἐξ αὐτῶν ἀκόμη τῶν πυρκαϊῶν καὶ ἀναλόγως τοῦ τρόπου καὶ τῶν μέσων τῆς διασκευῆς τούτου. Δὲν ἐπιτυγχάνομεν ὅμως προστασίαν ἐξ ὀλοσώμων βομβῶν, ἔστω καὶ μικροῦ βάρους, ἐκτὸς ἐὰν εἶναι δυνατὸν ἡ ὅλη διασκευή του νὰ καταστῇ στερεωτέρα. Ἀλλά, ὥς εἴπωμεν ἤδη, ἡ σύμπτωσις τοῦ νὰ πέσῃ ὀλόσωμος βόμβα ἐπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ καταφυγίου δέον νὰ θεωρῇται ἐλάχιστα πιθανή.

Συνεπῶς δύναται καὶ διὰ τῆς καλῆς καὶ προσεκτικῆς διασκευῆς ἐνὸς καταλλήλου χώρου ὑπὸ τὰς ὑφισταμένους οἰκοδομὰς ὥς καταφυγίου νὰ ἐπιτευχθῇ μεγίστη προστασία διὰ τοὺς ἐν αὐταῖς οἰκοῦντας.

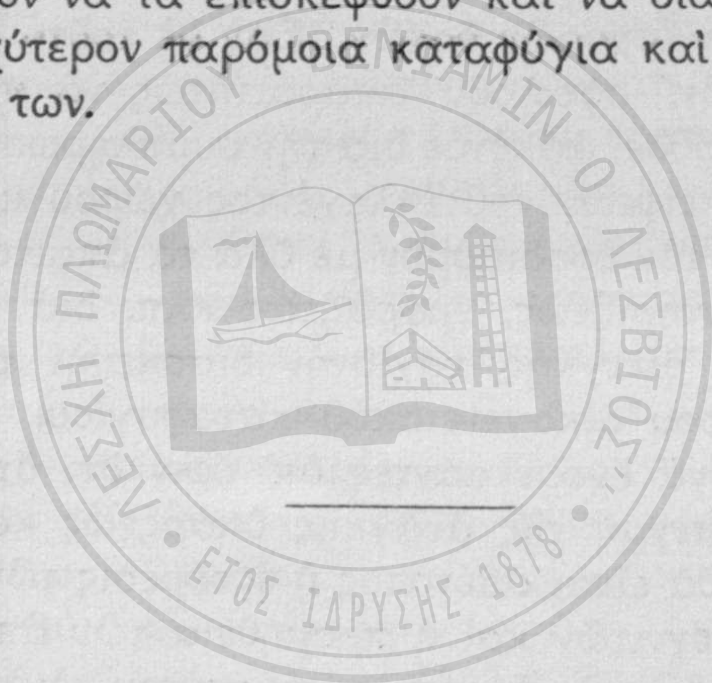
Κατόπιν τῶν λεχθέντων περὶ οἰκογενειακοῦ καταφυγίου, πάντες οἱ ἰδιοκτῆται ὑφισταμένων οἰκοδομῶν ὀφείλουν νὰ κατασκευάσουν ἢ νὰ δημιουργήσουν εἰς τὰ ὑπόγεια αὐτῶν καταφύγια. Τὰ καταφύγια ταῦτα, ἐφόσον ἡ οἰκοδομὴ προσφέρεται, δέον νὰ ᾧσιν τύπου ἐνισχυμένου καταφυγίου, ἐπιτυγχανομένου, ὡς εἵπομεν, δι' αὐξήσεως τοῦ πάχους τῶν τοίχων, τῆς ὀροφῆς καὶ τοῦ δαπέδου, ἢ ἐν ἀνάγκῃ διὰ τῆς στερεώσεως καὶ ὑποστηρίξεως διὰ ξυλίνων ἰσχυρῶν δοκῶν. Ἐὰν δὲ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν, ὀφείλουν ἀπαραιτήτως νὰ προβλέψουν ἀπὸ τοῦδε, ἀφ' ἐνὸς διὰ τὴν συμπλήρωσιν ὠρισμένων ἐλλείψεων τοῦ ἐκλεγέντος χώρου καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ τὸν ἐφοδιασμόν μὲ ὅλα τὰ ἀπαιτούμενα μέσα, ὑποστηρίξεως, ἐμφράξεως κλπ. διὰ τὴν ἐν περιπτώσει ἀνάγκης, ταχίστην διασκευὴν τούτου, ὡς προχείρου οἰκογενειακοῦ καταφυγίου.

Πρέπει νὰ ἔχουν πάντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ὅταν θὰ ἐπιστῇ ἡ στιγμή τῆς ἀνάγκης ὑπάρξεως καταφυγίου, τότε θὰ εἶναι ἀδύνατος ἡ ἐξεύρεσις τῶν ἀπαραιτήτων τεχνιτῶν καὶ ἡ προμήθεια τῶν ἀπαιτούμενων μέσων πρὸς δημιουργίαν τούτου. Διὰ τοῦτο ἔχουν ἐπιτακτικὴν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐξασφαλίσουν ἀπὸ τοῦδε, χάριν τῆς προστασίας των καὶ τῆς προστασίας τῶν οἰκογενειῶν των, ὅπως δήποτε ἐν καταφύγιον, διασκευάζοντες τὸ ταχύτερον τὸν πρὸς τοῦτο κατάλληλον χώρον τῆς οἰκίας των.

Τοιαῦτα ἐκ διασκευῆς οἰκογενειακὰ καταφύγια, ὅπως χρησιμεύσουν ὡς ὑποδείγματα, κατεσκεύασε καὶ κατασκευάζει ἡ Ὑπηρεσία ἡμῶν εἰς

τὰς μεγάλας πόλεις ὑπὸ οἰκήματα τοῦ Δημοσίου καὶ ἰδίως Σχολεῖα.

Ταῦτα παραμένουν ἀνοικτὰ ὠρισμένας ὥρας τῆς ἡμέρας, καθ' ἃς δύνανται οἱ πολῖται νὰ τὰ ἐπισκέπτωνται. Κατάλληλον προσωπικὸν καὶ ἀνηρτημέναι πινακίδες ἐξηγοῦν τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς των καὶ χρησιμοποίησώς των. Ἡ δαπάνη τούτων εἶναι σχετικῶς μικρά. Πάντες οἱ κάτοικοι ὀφείλουν νὰ τὰ ἐπισκεφθοῦν καὶ νὰ διασκεύασουν τὸ ταχύτερον παρόμοια καταφύγια καὶ ἐντὸς τῶν οἰκιῶν των.

IV

ΟΜΙΛΙΑ ΤΕΤΑΡΤΗ

19 Αὐγούστου 1938

Εἰς τὴν σημερινὴν ὁμιλίαν μας θὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τοῦ κινδύνου καὶ τοῦ τρόπου προστασίας ἐκ τῶν πυρκαϊῶν, τοῦ πολεοδομικοῦ κινδύνου, τῶν προσωπίδων καὶ τινων ἄλλων προστατευτικῶν μέσων.

Ὁ ἐκ τῶν πυρκαϊῶν κίνδυνος εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἐξ ὅλων τῶν ἀπὸ τοῦ ἀέρος κινδύνων, ὅταν ὁ δι' ἐμπρηστικῶν βομβῶν βομβαρδισμὸς κατευθύνεται κατὰ στόχων συγκειμένων ἐξ ὑλικῶν εὐφλέκτων ἢ καὶ ἐπιδεκτικῶν ἀναφλέξεως.

Διὰ τὰς πόλεις, τῶν ὁποίων αἱ οἰκοδομαὶ περιλαμβάνουν ὑλικά ἀναφλέξιμα, καθίσταται αὐτόχρημα τρομερός, λόγῳ τοῦ δυνατοῦ τῆς δημιουργίας συγχρόνως μεγάλου ἀριθμοῦ πυρκαϊῶν ἐξ ἑνὸς καὶ μόνοι ἐναερίου βομβαρδισμοῦ δι' ἐμπρηστικῶν βομβῶν.

Τὰς πυρκαϊὰς ταύτας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κατασθέσῃ ὅλας ἡ Πυροσβεστικὴ Ὑπηρεσία, ὅσον διήποτε καὶ ἂν αὕτη εἶναι ἐνισχυμένη καὶ καλῶς ὀργανωμένη. Διὰ τοῦτο αὗται πρέπει, κατὰ τὸ δυνατόν, νὰ προλαμβάνωνται ἐν τῇ γενέσει των, διὰ τῆς ἀμέσου κατασθέσεως τῆς ἀναφλεγομένης ἐμπρηστικῆς βόμβας. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται ὑπὸ τῶν ἰδίων τῶν κατοίκων καὶ καθ' ὃν τρόπον διαλαμβάνουν αἱ

ὁδηγίαι τῆς Ὑπηρεσίας ἡμῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ εἶναι ἀδύνατον νὰ προληφθοῦν ὅλαι αἱ πυρκαϊαὶ καὶ συνεπῶς καὶ ἡ ἐξάπλωσις τούτων, προβάλλει πάντοτε μέγας καὶ τρομερὸς ὁ ἐκ τῶν πυρκαϊῶν κίνδυνος διὰ τὰς πόλεις. Ὁ κίνδυνος ὅμως οὗτος θὰ ἡδύνατο νὰ μετριασθῇ κατὰ πολὺ, ἢ καὶ νὰ καταστῇ μηδαμινός, ἐὰν αἱ οἰκοδομαὶ ἀπετελοῦντο ἐξ ὑλικῶν ὀλιγώτερον εὐφλέκτων ἢ καὶ ἀφλέκτων.

Συνεπῶς οἱ μέλλοντες νὰ οἰκοδομήσουν ἔχουν πᾶν συμφέρον νὰ ἀποφύγουν τὴν χρησιμοποίησιν ὑλικῶν ξυλίνων καὶ ἰδίως τὴν κατασκευὴν κεραμοσκεπῶν στεγῶν, ἐπὶ ξυλίνων σκελετῶν, προτιμῶντες τὰς ἐκ πλακὸς ἐκ σιδηροπαγοῦς σκυροδέματος τοιαύτας. Αἱ ἐμπρηστικαὶ βόμβαι, πίπτουσαι ἐπὶ τῶν κεραμοσκεπῶν στεγῶν, ἄς δύνανται νὰ διαπεράσουν, μεταδίδουν δι' αὐτῶν, τὴν πυρκαϊάν καὶ εἰς τὴν λοιπὴν οἰκοδομήν.

Οἱ ἔχοντες ἤδη οἰκοδομήσει πρέπει, πρὸς τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον, ὥς καὶ τὸ γενικώτερον τοιοῦτον, νὰ μεριμνήσουν νὰ μειώσουν τὰ αἷτια τῆς εὐκόλου ἀναφλέξεως τῶν οἰκοδομῶν των, ἀπομακρύνοντες ἐξ αὐτῶν πᾶν εὐφλεκτον ὑλικὸν καὶ πρὸ πάντων ἀντικαθιστῶντες καὶ ἐφ' ὅσον θὰ ἦτο δυνατόν, τὰς κεραμοσκεπεῖς στέγας, δι' ἐτέρων ἐξ ὑλικῶν ἀφλέκτων. Ἐὰν δὲ τοῦτο εἶναι ἀνέφικτον, νὰ λάθουν ἀπὸ τοῦδε πάντα τὰ ὑπὸ τῶν σχετικῶν ὁδηγίων ὀριζόμενα μέτρα πρὸς μετριασμὸν τῶν πιθανότητων τοῦ κινδύνου τῆς πυρκαϊᾶς.

Κίνδυνος πολεοδομικός. — Ἡ πολεοδομικὴ παίζει μέγα ρόλον σήμερον ὥς πρὸς τὸν ἐναέριον κίνδυνον. Οὗτος εἶναι ἀνάλογος τῆς πυκνότητος τῶν οἰκοδομῶν καὶ ἀντιστρόφως, ἀνάλογος τῶν ἀνοικτῶν χώρων (πλατειῶν, ὁδῶν, κήπων κλπ.). Ὅσον ἀραιώτεραι μεταξὺ των εἶναι αἱ οἰκοδομαί, οἱ δὲ κοινοὶ χῶροι μεγαλύτεροι, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ ὁ ἐκ τῶν ἐκρηκτικῶν, ἐμπρηστικῶν καὶ τοξικῶν βομβῶν κίνδυνος εἶναι μικρότερος. Δηλαδή, προκειμένου περὶ τοῦ ἐναερίου κινδύνου, ἰσχύει καὶ διὰ τὰς πόλεις ἡ ἀρχὴ τῆς ἀραιᾶς τάξεως, ὅπως καὶ διὰ τοὺς μαχητὰς εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης. Καὶ πράγματι, ὅπως εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης ἡ ἀραιὰ τάξις ἐξασφαλίζει μικρὰν τρωτότητα καὶ συνεπῶς ὀλιγωτέρας ἀπωλείας τῶν μαχητῶν, οὕτω καὶ εἰς τὰς πόλεις ἐξασφαλίζει μικροτέραν τρωτότητα τῶν οἰκοδομῶν καὶ συνεπῶς ὀλιγωτέρας ἀπωλείας τῶν ἐν αὐταῖς οἰκούντων. Τοῦτο εἶναι φανερόν, καθ' ὅσον, λόγῳ τῆς ἀραιᾶς τάξεως, ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς τῶν βομβῶν θὰ πίπτῃ ἐπὶ ἀνοικτῶν χώρων. Αἱ δὲ ἐκρηγνυόμεναι πυρκαϊαί, εἰς μεμονωμένους σχετικῶς οἰκίας, δυσκόλως θὰ μεταδίδωνται καὶ θὰ ἐξαπλοῦνται εἰς μεγάλην ἑκτασιν τῆς πόλεως. Ἐπὶ πλεόν θὰ διευκολύνεται κατὰ πολὺ, μέσῳ τῶν ἀνοικτῶν χώρων καὶ ἡ διάλυσις τῶν δηλητηριωδῶν ἀερίων ὑπὸ τοῦ πνέοντος ἀνέμου.

Διὰ τοῦτο, ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἀντιαεροπορικὴν Ἀμυναν καὶ ἐν γένει τὴν κατὰ τῶν πυρκαϊῶν προστασίαν, συνιστῶμεν τὰς οἰκοδομὰς μετὰ κήπων, ἐπιτυγχανομένης οὕτω σχετικῆς μεταξὺ των ἀπο-

στάσεως. Ταῦτα βεβαίως δὲν δύνανται νὰ ἰσχύσουν διὰ τὰς ὑφισταμένας συνεχομένας ἤδη οἰκοδομάς, ἀλλὰ θὰ ἠδύνατο νὰ ληφθῇ σχετικὴ πρόνοια, ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων Γραφείων Σχεδίου Πόλεων καὶ τῶν πολεοδομικῶν Ἐπιτροπῶν, διὰ τὰς μελλούσας οἰκοδομάς καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐπεκτάσεων τῶν μεγάλων πόλεων καὶ τῶν πέριξ τούτων δημιουργουμένων συνοικισμῶν καὶ προαστείων.

Προσωπίδες. — Ἡ προσωπὶς εἶναι ἐπίσης ἓν μέσον προστασίας ἀσφαλές, ἐναντίον ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε χρησιμοποιοιθέντων ἐν πολέμῳ ἀερίων.

Ἀλλὰ καὶ διὰ νέα ἀκόμη ἀέρια, τὸ διηθητικὸν αὐτῆς κυτίον, δι' οὗ ἀπολυμαίνεται ὁ εἰσπνεόμενος ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἀτμοσφαιρικός ἀήρ, παρέχει λόγῳ τῶν ἐν αὐτῷ περιεχομένων οὐσιῶν, πᾶσαν πιθανότητα προστασίας. Ἡ προσωπὶς ὅπως δι' ἕκαστον στρατιώτην ἀποτελεῖ ἐξάρτημα τοῦ ὀπλισμοῦ του, οὕτως εἶναι ἀπαραίτητος, ἐν καιρῷ πολέμου, καὶ δι' ἕκαστον πολίτην, οἰκοῦντα ἐντὸς εὐπαθῶν στόχων, (πόλεις, ἐργοστάσια κλπ.), ἢ καὶ πλησίον τούτων. Τυγχάνει δὲ ἀπολύτως ἀπαραίτητος δι' ὅσους, λόγῳ τῆς ἐργασίας των, ἢ τῆς ἐν τῇ Ἀεραμύνη ὑπηρεσίας των, (ἐνεργὸν προσωπικὸν Παθητικῆς καὶ Ἐνεργοῦ Ἀεραμύνης), εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ παραμένουν ἐκτὸς καταφυγίου. Δι' ὅσους θὰ καταφύγουν εἰς ἀσφαλῆ καταφύγια θὰ ἠδύνατο ἡ προσωπὶς νὰ λείψῃ. Ἀλλὰ διὰ τὸ ἐνδεχόμενον μιᾶς βλάβης τοῦ καταφυγίου καὶ τὸν κίνδυνον τῆς εἰσόδου ἐντὸς αὐτοῦ μολυσμένου ἀέρος, ἢ καὶ τοῦ

ἐξαναγκασμοῦ νὰ ἐξέλθουν τούτου οἱ ἐντὸς αὐτοῦ, συμφέρον ἔχουν καὶ οὗτοι νὰ ἐφοδιασθοῦν διὰ προσωπίδων, ἢ τοῦλάχιστον ὅσοι τούτων θὰ ἠδύναντο.

Ἐπομένως πάντες οἱ προοριζόμενοι νὰ παραμείνουν ἐκτὸς καταφυγίων εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ἐφοδιασθοῦν διὰ προσωπίδων. Διὰ τοὺς λοιπούς, οἵτινες θὰ καταφύγουν εἰς καταφύγια καὶ οἱ ὅποιοι θὰ ἀποτελοῦν καὶ τὸν ὄγκον τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ, ὁ διὰ προσωπίδων ἐφοδιασμός των δὲν εἶναι ὑποχρεωτικός. Οὗτος θὰ ἐξαρτηθῇ πρὸς τούτοις καὶ ἐκ τοῦ βαθμοῦ ἀσφαλείας καὶ ἰδίως στεγανότητος τοῦ καταφυγίου. Τὸ νὰ ἐφοδιασθοῦν ὅμως πάντες οἱ δυνάμενοι διὰ προσωπίδων πλεονεκτικὸν καὶ συμφέρον θὰ εἶναι διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Πάντως τὰ Ἀνεξάρτητα Ἰδρύματα (Βιομηχανία, Τράπεζαι καὶ λοιπαὶ ἐπιχειρήσεις) ὀφείλουν νὰ ἐφοδιάσουν τὸ προσωπικὸν τούτων διὰ προσωπίδων.

Αἱ προσωπίδες εἶναι δύο εἰδῶν: Στρατιωτικαὶ καὶ Πολιτικαί, διαφέρουσαι μεταξύ των κυρίως κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐνεργείας των. Αἱ πολιτικαὶ εἶναι ἀπλούστεραι καὶ εὐθηνότεραι. Μέχρι τοῦδε αὗται εἰσήγοντο ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἀπὸ τινος χρόνου ὅμως ἤρχισε ἡ κατασκευὴ τούτων καὶ ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ τοῦ ἐν Καλλιθέᾳ Ἐργοστασίου τῆς Ἀνωνύμου Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας «Ε.Κ.Α.Π.».

Λίαν συντόμως ὑπόσχεται ἡ Ἐταιρεία αὕτη νὰ παρουσιάσῃ προσωπίδας εἰς μεγάλας ποσότητας πρὸς ἐφοδιασμὸν τῶν ὑποχρεουμένων ἢ καὶ βουλομένων νὰ προμηθευθοῦν τοιαύτας.

Καταβάλλονται προσπάθειαι ὅπως ἡ τιμὴ τούτων ὀρισθῇ ὅσον τὸ δυνατὸν εὐθηνότερα. Ἐπὶ πλέον μελετᾶται ὑπὸ τῆς Ὑπηρεσίας ἡμῶν καὶ ὁ καθορισμὸς ἐνὸς τύπου λαϊκῆς προσωπίδος κατὰ πολὺ εὐθηνότερας τῶν ἄλλων προσωπίδων.

Οὐδὲν εἶδος Παθητικῆς Ἀεραμύνης καὶ συνεπῶς καὶ αἱ προσωπίδες θὰ ἐκτίθενται πρὸς πώλησιν, ἄνευ προηγουμένου αὐστηροῦ ἐλέγχου παρὰ Ἐπιτροπῆς ἐξ εἰδικῶν ἀξιωματικῶν, διαπιστουμένου δι' εἰδικῆς σφραγίδος ἐπὶ τῶν ὑλικῶν.

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἐφιστῶ ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ· οὐδὲν εἶδος Παθητικῆς Ἀεραμύνης νὰ προμηθεύηται, ἐὰν τοῦτο δὲν φέρῃ τὴν σφραγίδα τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου. Προκειμένου περὶ προσωπίδων οἱ προμηθευταὶ θὰ ὑποχρεωθοῦν νὰ διδάσκουν συγχρόνως εἰς τοὺς προμηθευομένους, διὰ καταλλήλου καὶ ἡσκημένου προσωπικοῦ των καὶ τὴν καλὴν χρησιμοποίησιν τούτων.

Ἐπίσης, δι' ὠρισμένον ἐνεργὸν προσωπικὸν τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης, θὰ χρειασθοῦν καὶ εἰδικὰ προστατευτικὰ ἐνδύματα, πρὸς προστασίαν τοῦ σώματος ἐναντίον τῶν χημικῶν καυστικῶν οὐσιῶν, καὶ κυρίως τοῦ ὑπερίτου.

Ἐφοδιασμὸς διὰ τῶν ἀπαραιτήτων φαρμάκων, χλωρασβεστίου, ἐργαλείων κλπ. — Ἀπαραίτητον ἐπίσης τυγχάνει, ὅπως ἐκάστη οἰκογένεια ἔχει ἐφοδιασθῇ ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης μὲ ὠρισμένα φάρμακα, ἐργαλεῖα καὶ ἄλλα προστα-

τευτικὰ μέσα, τὰ ὁποῖα ὀρίζουν αἱ ἐκδοθεῖσαι ὁδηγίαι.

Τὰ φάρμακα τοποθετούμενα εἰς μικρὸν κιβώτιον καὶ ἐξηλεγμένα ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας Ἐπιτροπῆς, θὰ ἀποτελοῦν ἓν μικρὸν καὶ στοιχειῶδες φαρμακεῖον δι' ἐκάστην οἰκογένειαν καὶ ἥτις δὲν πρέπει νὰ τὰ χρησιμοποιοῇ ἐν καιρῷ εἰρήνης δι' οὐδεμίαν ἀνάγκην, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται νὰ ἀντικαταστήσῃ ὠρισμένα ἐξ αὐτῶν διὰ νέων τοιούτων.

Ἐπίσης ἀπαραίτητος εἶναι ὁ ἐφοδιασμὸς ἐκάστης οἰκογενείας διὰ μικρᾶς ποσότητος χλωρασθέστου, τοῦ μόνου εὐθηνοῦ μέσου ἀπολυμάνσεως τοῦ ὑπερίτου, ὡς καὶ ἀμέσου θεραπείας τούτου.

Ἡ παραγωγή της θὰ ἀρχίσῃ λίαν προσεχῶς καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ εἰς μεγάλας ποσότητας ὑπὸ ἐργοστασίου, Ἑλληνικῆς ἐταιρείας, ἰδρυομένου εἰς τὸν κόλπον τῆς Ἑλευσίως.

Προστασία τῶν ἐκτὸς τῶν πόλεων. — “Ὅσοι εὐρεθοῦν ἐκτὸς τῶν πόλεων μακρὰν καταφυγίαν καὶ ἄνευ προσωπίδων, διὰ τὴν ἐκ τῶν πολεμικῶν ἀερίων προστασίαν των, πρέπει νὰ καταφεύγουν πρὸς τὰ ὑψηλότερα σημεῖα τοῦ ἐδάφους, καθ' ὅσον τὰ δηλητηριώδη ἀέρια, ὡς βαρύτερα τοῦ ἀέρος, κατέρχονται εἰς τὰ χαμηλότερα καὶ νὰ κατευθύνωνται ἀντιθέτως τῆς διευθύνσεως τοῦ πνέοντος ἀνέμου, ἐν ἀνάγκῃ καλύπτοντες τοὺς ρώθωνας καὶ τὸ στόμα μὲ τὸ μανδῆλι των ἢ καὶ οἶονδήποτε ἄλλο ὕφασμα καὶ εἰ δυνατὸν βρεγμένο.

Προκειμένου δὲ περὶ ἐκρηκτικῶν βομβῶν, νὰ κατακλίνωνται κατὰ γῆς καὶ κατὰ προτίμησιν πλησίον τοίχων ἢ βράχων, ἢ νὰ εἰσέρχωνται ἐντὸς τάφρων καὶ ἐκσκαφῶν τοῦ ἐδάφους.

Αὐτὰ εἶναι τὰ κυριώτερα μέτρα καὶ μέσα Παθητικῆς Ἀεραμύνης καὶ αὐτοπροστασίας, τὰ ὅποια ἀπαραιτήτως ἕκαστος καὶ ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἁρμοδιότητός του, ὀφείλει ἀπὸ τοῦδε νὰ λάβῃ.

Πολλοὶ θέλοντες νὰ δικαιολογήσουν τὴν ἀδιαφορίαν των καὶ τὴν ἀδράνειάν των, ὡς πρὸς τὴν λήψιν τούτων, ἰσχυρίζονται ὅτι «καλὸν εἶναι νὰ μὴ γίνῃ πόλεμος καὶ ὅτι σὰν θὰ γίνῃ ὅλα αὐτὰ εἶναι περιττά, ὡς μὴ ἔχοντα τὴν δύναμιν νὰ τοὺς προστατεύσουν».

Ἡ δικαιολογία των αὕτη εἶναι μοιρολατρικὴ καὶ ἀθάσιμος. Βεβαίως, πλήρης καὶ ἀπόλυτος ἀσφάλεια ἐκ τοῦ ἐναερίου κινδύνου δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ὅπως δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ τοιαύτη καὶ διὰ τοὺς στρατιώτας ἐν τῇ μάχῃ. Ἀλλ' ὅπως αἱ ἀπώλειαι τῶν στρατιωτῶν περιορίζονται τὰ μέγιστα διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ἐδάφους προστασίας τούτων καὶ λοιπῶν ἄλλων προστατευτικῶν μέσων, οὕτω καὶ διὰ τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸν ἄμαχον πληθυσμὸν αἱ ζημίαι καὶ αἱ ἀπώλειαι θὰ περιορισθοῦν εἰς τὸ ἐλάχιστον, ἐὰν ἐκ παραλλήλου μὲ τὸ Κράτος, οἱ Δῆμοι, τὰ Ἀνεξάρτητα Ἰδρύματα, αἱ διάφοροι Ὁργανώσεις καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ ἕκαστος διὰ λογαριασμὸν τοῦ λάβῃ τὰ ἀντίστοιχα μέτρα ἀμύνης καὶ προστασίας κατὰ τῶν ἐναερίων ἐπιθέσεων.

Τὸ Καταφύγιον, λόγου χάριν, διὰ μίαν οἰκογένειαν εἶναι ὅτι καὶ ἐν χαράκῳ ἢ ἐν ὄχυρόν διὰ τοὺς στρατιώτας τοῦ μετώπου.

Καὶ ἐὰν οἱ ὑπερασπισταὶ ἐνὸς ὄχυροῦ, παρ' ὅλον τὸν σφοδρὸν καὶ συνεχῇ βομβαρδισμόν τούτου παρὰ τοῦ ἀντιπάλου πυροβολικοῦ, σώζονται, κατὰ πολὺ μείζονα λόγον θὰ σωθοῦν οἱ ἐν τῷ καταφυγίῳ καταφεύγοντες, ὅπου τὸν μόνον σοβαρὸν κίνδυνον, τὸν ὁποῖον διατρέχουν εἶναι ὁ ἐκ τῆς πτώσεως ὀλοσώμου βόμβας ἐπ' αὐτοῦ τοῦ καταφυγίου καὶ ἱκανῆς συγχρόνως νὰ τὸ διαπεράσῃ. Ἀλλὰ ἡ σύμπτωσης, ὡς εἴπομεν, τοῦ νὰ πέσῃ μία ἐκρηκτικὴ βόμβα ἐπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ καταφυγίου πρέπει νὰ θεωρῇται, ἂν μὴ ἀπίθανος, πάντως ὅμως σπανιωτάτη, δεδομένου ὅτι καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ ἀεροπλάνου μεταφερόμενος ἀριθμὸς ἐκρηκτικῶν βομβῶν εἶναι μᾶλλον περιορισμένος.

Ἄλλως τε, ἡ μεγίστη χρησιμότης καὶ ἀποτελεσματικότης τῶν μέσων Παθητικῆς Ἀεραμύνης διεπιστώθη καὶ διαπιστοῦται ὁλοέν ἐκ τῶν ἤδη διεξαγομένων πολέμων ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ Ἀπὼ Ἀνατολῇ.

Ἐν ἀρχῇ αἱ ἀπώλειαί τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ, τόσον ἐν Ἰσπανίᾳ, ὅσον καὶ ἰδίως ἐν Κίνᾳ ἦσαν τρομακτικά. Κρατικὴ ὀργάνωσις Ἀεραμύνης δὲν ὑπῆρχεν. Οἱ κάτοικοι τῶν βομβαρδιζομένων πόλεων, στερούμενοι παντελῶς τῶν μέσων αὐτοπροστασίας καὶ ἀγνοοῦντες καὶ αὐτοὺς τοὺς στοιχειώδεις κανόνας τηρητέας στάσεως καὶ πειθαρχίας κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἀερεπιθέσεων, ἐξεχύνοντο πανικόβλητοι εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας,

σπεύδοντες ὅπως ἐξέλθουν τῶν πόλεων, ὅπου καὶ ἀπεδεκατίζοντο ὑπὸ τῶν θραυσμάτων τῶν βομβῶν καὶ τῶν συντριμμάτων καὶ ἐρειπίων τῶν κρημνιζομένων οἰκιῶν.

Ὑπὸ τὴν καταθλιπτικὴν πίεσιν αὐτῆς πλέον τῆς πραγματικότητος καὶ τῆς ἀνάγκης ἤρξατο ἐσπευσμένως ἡ λῆψις μέτρων Παθητικῆς Ἀεραμύνης καὶ προστασίας καὶ ἰδίως ἡ κατασκευὴ καταφυγίων, τόσον ἐκ μέρους τῶν Κρατικῶν Ἀρχῶν, ὅσον καὶ ἐκ μέρους τῶν κατοίκων.

Καὶ ἐφ' ὅσον συνεχίζονται καὶ συμπληροῦνται τὰ μέτρα ταῦτα, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ αἱ ἀπώλεια τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ καθίστανται ὀλιγώτερα. Εἰς ὠρισμένας πόλεις, ὅπου ἡ λῆψις τῶν μέτρων τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης ὑπῆρξε πληρεστέρα, αἱ ἀπώλεια ἦσαν καὶ εἶναι ἐλάχισται.

Ἦρκεσε ἡ τοποθέτησις ὀλίγων σειρήνων εἰς τὴν Καντῶνα καὶ ἄλλας Κινεζικὰς πόλεις, δι' ὧν νὰ εἰδοποιοῦνται οἱ κάτοικοι ἐγκαίρως περὶ τοῦ ἐπερχομένου κινδύνου καὶ νὰ σπεύδουν εἰς καταφύγια ἢ καὶ ἄλλους χώρους παρέχοντας προστασίαν, διὰ νὰ ἐλαττωθοῦν τὰ μέγιστα αἱ ἀπώλεια τούτων.

Ὁ Γάλλος Στρατηγὸς Armengaud, ὅστις παρηκολούθησεν εἰς τὴν Κυβερνητικὴν Ἰσπανίαν ἐκ τοῦ πλησίον τὰς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις, εἰς μίαν περισπούδαστον μελέτην τοῦ «ὁ Πόλεμος τῆς Ἰσπανίας» καὶ προκειμένου περὶ τῆς δράσεως τῆς ἀντιπάλου ἀεροπορίας ἀναφέρει:

«Εἰς τοὺς Κυβερνητικοὺς δὲν μένουν πλέον, εἰμὴ δύο λύσεις, ἐὰν ἡ ἐπέμβασις τῶν Μεγάλων Δυνά-

μεων δὲν θέσῃ τέρμα εἰς τοὺς βομβαρδισμοὺς τῶν ἀνοχυρώτων πόλεων — ἢ νὰ κατασκευάσωσι πολυάριθμα στέγαστρα (δηλαδή καταφύγια) εἰς τὰ μετόπισθεν, ὡς γίνεται εἰς τὰ πρόσω, ἢ νὰ ἐπιχειρήσουν ἐναντίον τῶν Βαλεαρίδων συνδεδυασμένην ἐπίθεσιν Στρατοῦ, Στόλου καὶ Ἀεροπορίας».

Εἶναι δὲ αἱ Βαλεαρίδες βάσις καὶ ὀρμητήριον τῆς ἀντιπάλου Ἀεροπορίας.

Ἄλλοι ἐπίσης περισσότερον αἰσιόδοξοι καὶ θέλοντες νὰ δικαιολογήσουν καὶ οὗτοι τὴν ἀδιαφορίαν καὶ τὴν ἀδράνειάν των, προβάλλουν ὡς ἐπιχείρημα τὸ ὅτι «δὲν θὰ γίνῃ πόλεμος καὶ συνεπῶς περιττὰ εἶναι καὶ τὰ μέτρα Παθητικῆς Ἀεραμύνης».

Καὶ οἱ οὕτω σκεπτόμενοι διαπράττουν μέγα σφᾶλμα.

Πρῶτον διότι οἱ πόλεμοι δυστυχῶς πολὺ δύσκολον, ἂν μὴ ἀδύνατον, εἶναι νὰ λείψουν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, καὶ δεύτερον διότι ἔὰν θέσωμεν ὡς βάσιν τὸ ὅτι «δὲν γίνεται πόλεμος» τότε περιττὴ θὰ ἦτο καὶ πᾶσα ἄλλη πολεμικὴ προετοιμασία ἢ ἀμυντικὴ ὀργάνωσις.

Καὶ συνεπῶς οἱ Στρατοὶ τῆς ξηρᾶς, τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ἀέρος, ὡς καὶ τὰ διάφορα ὀχυρωματικὰ ἔργα θὰ ἦσαν περιττά. Ἐν τούτοις ὅλα τὰ Κράτη σήμερον διαθέτουν δισεκατομμύρια ὀλόκληρα διὰ τὴν πολεμικὴν των παρασκευὴν καὶ διὰ τὰς ὀχυρώσεις τῶν συνόρων των.

Τοῦτο δηλοῖ ὅτι ὁ πόλεμος εἶναι πάντοτε πιθανός. Συνεπῶς καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ τὸν θεωροῦμεν ὡς

τοιοῦτον καὶ μάλιστα ἔτι περισσότερον, ὥς ἐπικείμενον, διότι τότε μόνον θὰ δυνηθῶμεν νὰ εὐρεθῶμεν ἐγκαίρως ἔτοιμοι καὶ νὰ ἀμυνθῶμεν κατὰ τῶν κινδύνων τούτων.

Ἐὰν ἀποφύγωμεν τὸν πόλεμον, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι εἰργάσθημεν ἢ ὅτι ἐδαπανήσαμεν μεγάλα χρηματικὰ ποσὰ ἐπὶ ματαίῳ, χάριν τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης. Τοῦναντίον μάλιστα πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας ὅτι ἡ πολεμικὴ προπαρασκευή, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάγεται καὶ ἡ ὀργάνωσις τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης, εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία κυρίως θὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν εἰρήνην ἐν τῇ Χώρα ἡμῶν, δεδομένου ὅτι καὶ ὅλα τὰ ἄλλα Κράτη μετὰ σπουδῆς καὶ δραστηριότητος ἐξοπλίζονται.

Ἄλλως τε, ἡ ὀργάνωσις τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης δὲν ἀφορᾷ μόνον τὸ παρόν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέλλον καὶ μάλιστα τὸ διηνεκές μέλλον, καὶ συνεπῶς πᾶν ὅ,τι συντελεῖται ὑπὲρ τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης, θὰ ἰσχύσῃ καὶ διὰ τῶρα καὶ διὰ πάντοτε. Διὰ δὲ τῶν λαμβανομένων καὶ συνεχῶς συμπληρουμένων μέτρων Παθητικῆς Ἀεραμύνης, ἐξασφαλίζομεν ὅχι μόνον τὴν ἰδικήν μας προστασίαν, ἀλλὰ καὶ τῶν μελλουσῶν Ἑλληνικῶν γενεῶν καὶ πρὸ παντὸς τούτων, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ ἐναέριος κίνδυνος ἀρξάμενος μόλις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, βαίνει καὶ θὰ βαίνει συνεχῶς αὐξανόμενος, ἡ δὲ ὀργάνωσις τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης δὲν εἶναι ζήτημα ὀλίγου χρόνου, ἀλλὰ εἶναι ζήτημα χρόνου μακροῦ καὶ δαπανῶν κολοσσιαίων.

